

*Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky
pre rozvoj občianskej spoločnosti*

Neziskový sektor: Diskutujme o možnostiach ďalšieho rozvoja

konferencia organizovaná v duchu tradície stupavských konferencií

Správa z konferencie

25. - 26. septembra 2012, Ústav vzdelávania a služieb, Bratislava

Obsah správy

PROGRAM KONFERENCIE	4
UTOROK, 25. SEPTEMBRA 2012	4
STREDA, 26. SEPTEMBRA 2012	5
NOVÉ VÝZVY VO VZŤAHOCH MNO A ŠTÁTU	6
DILEMY NEZISKOVÉHO SEKTORA	10
PRACOVNÉ SKUPINY	12
FINANCOVANIE MNO: 2%, INDIVIDUÁLNE DARCOVSTVO, ZÁKLADINY NADACÍ	12
POTREBNÉ LEGISLATÍVNE ÚPRAVY.....	15
VEREJNÉ SLUŽBY / VEREJNOPROSPEŠNOSŤ	20
PROGRAMOVANIE ŠTRUKTURÁLNYCH FONDŮV	22
KOMUNIKÁCIA MNO SO ŠTÁTOM	23
OTVORENÉ VLÁDNUTIE	27
PODPORA DOBROVOĽNÍCTVA	29
VOLNÁ TÉMA	31
DISKUSIA V PLÉNE O VÝSTUPOCH PRACOVNÝCH SKUPÍN	33
VÝZVA TRETIETHO SEKTORA VLÁDE SLOVENSKEJ REPUBLIKY	36

ÚVODNÁ POZNÁMKA

Správa z konferencie **Neziskový sektor: Diskutujme o možnostiach ďalšieho rozvoja** obsahuje prehľad diania a sumarizuje zozbierané materiály a zachytené diskusie počas konferencie. Odvoláva sa na existujúce nahrávky častí konferencie, ktoré sú k dispozícii na vypočutie.

TÍM FACILITÁTOROV A FACILITÁTORIEK PARTNERSTVÍ, O.P.S.:

Jitka Doubnerová, Peter Gušťačík, Blažena Hušková, Andrea Lelovics, Karolína Miková, Ján Mihálik, Braňo Tichý

ZAPISOVATELIA/-KY:

Katarína Bajžíková, Jana Kuzmová, Martina Mendelová, Petra Szeghy, Lucia Vávrová, Radka Vicenová, Hana Zemanová

Editovanie správy: Ján Mihálik, Petra Szeghy, Peter Gušťačík

FOTOGRAFIE:

Martina Futrikaničová

PROGRAM KONFERENCIE

UTOROK, 25. SEPTEMBRA 2012

10:00-11:20	<p>Úvodný panel: Nové výzvy vo vzťahoch MNO a štátu diskusia predstaviteľov vlády a predstaviteľov MNO</p> <ul style="list-style-type: none"> • podpredseda vlády SR a minister vnútra SR R. Kaliňák • minister spravodlivosti SR T. Borec • štátny tajomník MPSVR SR B. Ondruš • splnomocnenec vlády SR pre ROS F. Vagač • Helena Woleková, Nadácia Socia • Marcel D. Zajac, Centrum pre Filantropiu • Laco Oravec, Nadácia Milana Šimečku <p>Moderuje: Martin Bútora, Inštitút pre verejné otázky Predstavenie cieľov, programu a očakávaných výstupov konferencie</p>
11:20-11:40	Prestávka
11:40-13:10	Práca v siedmych paralelných pracovných skupinách v nasledujúcich oblastiach:
	<p>Financovanie MNO: 2%, individuálne darcovstvo, základiny nadácií Odborný garant: B. Strečanský</p>
	<p>Potrebné legislatívne úpravy Odborný garant: P. Handiak</p>
	<p>Verejné služby / verejnoprospešnosť Odborná garantka: H. Woleková</p>
	<p>Programovanie štrukturálnych fondov Odborný garant: M. Mojžiš</p>
	<p>Komunikácia MNO so štátom Odborný garant: F. Vagač</p>
	<p>Podpora dobrovoľníctva Odborná garantka: A. Mračková</p>
	<p>Voľná téma podľa potreby účastníkov</p>
13:10-14:45	Obed
14:45-16:15	<p>Prezentácie: Dilemy neziskového sektora</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pavol Demeš, expert v oblasti občianskej spoločnosti • Ondrej Gallo, Rada mládeže Slovenska • Juraj Rizman, Greenpeace Slovensko • Jozef Behýl, Stála konferencia organizácií III. sektora SR • Zuzana Wienk, Aliancia Fair Play • Filip Vagač, splnomocnenec vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti
16:15-16:45	Prestávka
16:45- 18:00	Práca v siedmych paralelných pracovných skupinách v nasledujúcich oblastiach:
	<p>Financovanie MNO: 2%, individuálne darcovstvo, základiny nadácií Odborný garant: B. Strečanský</p>
	<p>Potrebné legislatívne úpravy Odborný garant: P. Handiak</p>
	<p>Verejné služby / verejnoprospešnosť Odborná garantka: H. Woleková</p>

	Programovanie štrukturálnych fondov Odborný garant: M. Mojžiš
	Komunikácia MNO so štátom Odborný garant: M. Zajac
	Otvorené vládnutie Odborný garant: F. Vagač
	Voľná téma podľa potreby účastníkov
18:30 – 20:30	Večera spojená s recepciou

STREDA, 26. SEPTEMBRA 2012

9:00 -10:30	Plénum: Financovanie MNO, potrebné legislatívne úpravy, otvorené vládnutie, komunikácia MNO so štátom – prezentácia návrhu výstupov pre vládu SR z pracovných skupín, oponentúra návrhu a dohoda <ul style="list-style-type: none"> • Boris Strečanský, CpF • Peter Handiak, 1. SNSC • Martin Giertl, Nadácia Charty 77 • Lucia Faltinová, Fórum donorov
10:30-11:00	Prestávka
11:00- 12:30	Plénum: Verejné služby, programovanie štrukturálnych fondov, dobrovoľníctvo a ostatné témy – prezentácia návrhu výstupov pre vládu SR z pracovných skupín, oponentúra návrhu a dohoda <ul style="list-style-type: none"> • Pavol Demeš, expert v oblasti občianskej spoločnosti • Helena Woleková, Nadácia Socia • Miroslav Mojžiš, Priatelia Zeme CEPA • Marcel D. Zajac, Centrum pre filantropiu <p>Záverečné schválenie výstupov adresovaných vláde SR a poverenie zástupcov MNO na prezentáciu</p>
12:30- 14:00	Obed

NOVÉ VÝZVY VO VZŤAHOCH MNO A ŠTÁTU

Diskusia predstaviteľov vlády a predstaviteľov MNO, ktorej sa zúčastnili:

- podpredseda vlády SR a minister vnútra SR R. Kaliňák
- minister spravodlivosti SR T. Borec
- štátny tajomník MPSVR SR B. Ondruš
- splnomocnenec vlády SR pre ROS F. Vagač
- Helena Woleková, Nadácia Socia
- Marcel D. Zajac, Centrum pre Filantropiu
- Laco Oravec, Nadácia Milana Šimečku

Moderoval: Martin Bútora, Inštitút pre verejné otázky

Účastníkov privítal splnomocnenec vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti Filip Vagač. Úvodný panel moderoval Martin Bútora, ktorý ako hlavnú tému konferencie pomenoval hľadanie možností pre aktívnych občanov a ich organizácie prispievať k zvyšovaniu kvality života a demokracie na Slovensku. Na to, aby bolo možné toto poslanie naplňať, je potrebné uskutočniť zmeny zo strany štátu, najmä v oblasti legislatívy, financovania neziskového sektora, rozvoja infraštruktúry, verejnoprospešnosti, programovania štrukturálnych fondov, podpory dobrovoľníctva či občianskej participácie. Konferencia by mala preto vyústiť do záverečného vyhlásenia, o ktorom budú ďalej MNO vyjednávať s predstaviteľmi štátu.

Za viac ako dvadsať rokov sme boli na Slovensku svedkami rôznych modelov vzťahu štátu a MNO. V niektorých prípadoch sa jednalo o vzájomne užitočnú kooperáciu, pri ktorej štát a MNO spolupracujú pri naplňaní spoločných cieľov, inokedy išlo o komplementárny model fungovania, v ktorom MNO a štát navzájom dopĺňajú. Demokratický štát tiež prirodzene uznáva užitočnosť kontroly výkonu vládnej moci a kritiky zo strany občianskej spoločnosti. Problematická je konfrontácia, ktorú sme zažili najmä v 90-tych rokoch minulého storočia. Moderátor vyjadril vieru, že sa k tejto forme vzťahu MNO a štátu už nevrátime. Avšak bez ohľadu na zvolený model, kľúčová je vzájomná komunikácia.

Prvý rečník panelu, **podpredseda vlády a minister vnútra SR Robert Kaliňák**, zdôraznil potrebu spolupráce štátu a MNO, ktorá podľa neho nebýva vždy ľahká, ale prináša často veľmi uspokojivé výsledky. Vláda vo svojom programovom vyhlásení predpokladala zriadenie Rady vlády Slovenskej republiky pre mimovládne neziskové organizácie (ďalej len Rada vlády SR pre MNO) ako komunikačného nástroja a v snahe o kontinuitu zachováva Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. Táto agenda prešla pod Ministerstvo vnútra, pretože má najväčšie možnosti a finančné kapacity túto agendu spravovať. Rečník pomenoval niekoľko základných problémov, o ktorých už začala diskusia a bude ich potrebné spoločne riešiť:

- Daňová asignácia

Začali rokovania na Ministerstve financií SR. Konsolidácia verejných financií sa dotýka všetkých oblastí – aj tých, do ktorých pôvodne vláda nechcela zasiahnuť. Podpredseda vlády však vyjadril presvedčenie, že v dialógu sa podarí nájsť riešenie, ktoré bude prijateľné pre všetky zúčastnené strany.

- Iniciatíva pre otvorené vládnutie

Vláda SR má záujem v tejto téme pokračovať a rozvinúť potrebné nástroje, napr. elektronickú petíciu.

- Účasť MNO na štrukturálnych fondoch

Podpredseda vlády uviedol, že sme na úplnom začiatku procesu, ale diskusia bude intenzívne pokračovať. Vytvárajú sa preto základné podmienky na pôde Rady vlády.

- Verejné zbierky (zmena zákona)

Napriek tomu, že sa pôvodne neobjavili v legislatívnom pláne vlády, po intervenciách boli doplnené. Podpredseda vlády poznamenal, že je presvedčený o rýchlejšom postupe prác ako je uvedené v legislatívnom pláne. Príprava začína už teraz, aby bol priestor na diskusie.

Na záver podpredseda vlády vyjadril vieru, že agendu sa podarí efektívne riešiť a dialóg bude mať neformálny charakter, ktorý umožní flexibilne otvárať všetky dôležité problémy na riešenie. Pre podpredsedu vlády ide o nový druh práce a preto požiadal o istú mieru tolerancie zo strany MNO, ktoré sú v týchto oblastiach znalosťami pred štátnymi úradníkmi. Na dopĺňanie informácií budú využívať aj splnomocnenca pre rozvoj občianskej spoločnosti.

Marcel Zajac v úvode poznamenal, že „*je vynikajúce vedieť, že sme tu a chceme komunikovať.*“ Radu vlády SR pre MNO považuje za dôležitý priestor pre komunikáciu medzi MNO a vládou. Keďže tretí sektor je koncentráciou aktívnych občanov v Slovenskej republike, je pochopiteľné, že je zložitý a rôznorodý, preto aj spolupráca bude náročná. Viac ako 80% MNO poskytuje služby vo verejnom záujme, čím pomáhajú naplňovať štátu jeho ciele a vízie. MNO chcú v prvom rade spoluprácu, resp. vzájomnú interakciu: chcú byť informované, mať možnosť vstupovať do procesov a posúvať ich ďalej. M. Zajac výrazne ocenil, že si podpredseda vlády SR Robert Kaliňák uvedomuje a verejne prezentuje ako dobré, že sú tu organizácie, ktoré sú aj kritické. Zároveň aj poznamenal, že „*máme na viac*“, ako len komunikovať. Očakáva, že sa v spolupráci na pôde Rady vlády SR pre MNO podarí dosahovať reálne zlepšenia. M. Zajac pomenoval viacero tém, ktoré opakovane zaznievajú ako dôležité (napr. podmienky pre vznik, fungovanie, financovanie MNO, otvorené vládnutie – naplňovanie Aarhuského dohovoru). Na zadefinovanie priorít poslúži aj Desatoro, ktoré vzíde z tejto konferencie – pomenuje, čo je najdôležitejšie urobiť teraz, aby sa situácia a postavenie MNO na Slovensku zlepšilo, aby sa vytvoril priestor, ktorý je dostatočne liberálny a motivujúci pre činnosť MNO.

Podľa **Heleny Wolekovej** asi najviac MNO pracuje v sociálnej oblasti. Tieto očakávajú predovšetkým funkčnú komunikáciu, ktorá doposiaľ s novým vedením rezortu práce, sociálnych vecí a rodiny nebola veľmi úspešná. H. Woleková konštatovala, že aj stretnutia výborov bývalej Rady vlády SR pre ľudské práva sa často odkladali, prípadne vôbec nere realizovali. Pritom práve tieto výbory Rady mohli byť priestorom na prekonanie rezortizmu (najväčšej choroby systému) a miestom učenia sa medzirezortnej a medzisektorovej spolupráci (MNO a štát). Namiesto spolupráce však nastáva akési vytlačanie MNO z aktívnej práce (napr. Národné projekty zamestnávania mladých, opatrovateľskej služby, pre deinštitucionalizáciu pôvodne nepočítali s tým, že by poskytovateľom služby mohli byť MNO). Preto je kľúčové otvoriť diskusiu o zákone o verejných službách, ktorý by presne definoval rovnoprávne postavenie poskytovateľov služieb – nielen sociálnych, ale aj v oblasti zdravotníctva, vzdelávania, kultúry atď.

Laco Oravec ocenil, že tzv. „stupavské“ konferencie pokračujú, a to aj za účasti vládnych predstaviteľov. Programové vyhlásenie vlády („*chce byť vládou otvorenou všetkým vrstvám spoločnosti*“), ako aj ochota viesť tento dialóg, sú signálom toho, že v symbolickej rovine je téma občianskej spoločnosti a participatívneho spravovania vecí verejných omnoho viac artikulovaná ako kedykoľvek predtým. Ľudské práva sú asi najprierezovejšiou témou pre MNO. V tejto oblasti vláda po voľbách predstavila novú architektúru kompetenčného zabezpečenia, ktorá ešte nie je dotiahnutá, ale existujú pozitívne signály, ako zachovanie poradných orgánov, pokračovanie v mnohých začatých procesoch, vznik výboru pre neheterosexuálnu menšinu. Dôležité však je, aby sa rozbehol život týchto poradných orgánov, aby boli naozaj funkčné. Rečník upozornil, že téma diskriminácie zostáva kompetenčne nepokrytá.

Pálčivou výzvou tejto konferencie a aj ďalšej spolupráce je téma otvoreného vládnutia, najmä otvoreného dialógu. MNO reprezentujú „moc bezmocných“, nedisponujú politickou mocou, ale záujmom a presvedčením. V tejto oblasti je potrebné skvalitnenie procesov a štandardu dialógu pri rozhodovaní o veciach verejných. Okrem medzirezortného pripomienkového konania, ktoré je absolútnym demokratickým minimom, neexistuje formalizovaný štandardizovaný nástroj na dialóg s MNO. Nástrojov na zvyšovanie účasti verejnosti je mnoho a boli aj používané, ale neboli štandardizované, čo zvyšuje riziko netransparentného konania, ako napr. vznik „kamarátstiev“ alebo naopak vznik čiernych listín, keď niektoré MNO sú *a priori* ignorované. Medzi pozitívne príklady tvorby politik s účasťou verejnosti patrí vznik koncepcie integrácie cudzincov cez 18-mesačný proces v rámci národného projektu. Slabým miestom je mediálny a elektronický verejný diskurz, ktorý takmer žiadne rezorty nevykonávajú. Kvôli uvedeným dôvodom a príkladom by mal byť prijatý zákon o účasti verejnosti na legislatívnom procese. V závere L. Oravec apeloval na politikov, aby sa stotožnili s témou ľudských práv a prijali ju za osobnú agendu.

Minister spravodlivosti Tomáš Borec sa vyjadril najmä k téme zapájania verejnosti do legislatívneho procesu, ktorú považuje za kľúčovú. „*Verejnosť musí vedieť, čo sa chystá... musí mať možnosť sa vyjadriť...*“ Dnešný proces upravujú tzv. Legislatívne pravidlá, ktoré majú určité rezervy. Skonštatoval, že vláda má záujem zabrániť najmä zneužívaniu skrátených foriem legislatívnych konania.

Aj dnešný systém umožňuje vstup pripomienok od jednotlivcov či skupín a vláda má záujem ho vylepšiť – pripravuje elektronický systém prehľadnej Zbierky zákonov (bezodplatne), ako aj proces tzv. elektronickej legislatívy, ktorý poskytne všetkým účastníkom legislatívneho procesu, vrátane verejnosti, možnosť sledovať všetky zmeny a zásahy do predpisu počas jeho tvorby až po jeho vyhlásenie.

Štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR **Branislav Ondruš** vyjadril záujem o efektívnejšiu spoluprácu a komunikáciu s tretím sektorom, v ktorej mu pomôže vlastná skúsenosť, keďže v minulosti bol jeho súčasťou. Uviedol pozitívne príklady promptnej komunikácie a reagovania na požiadavky MNO – napr. po intervencii splnomocnenca sú MNO začlenené ako príjemcovia v rámci Národných programov (ktoré spomínala predrečníčka p. Woleková). Ministerstvo sa nebráni spolupráci s MNO, ale usiluje sa maximálne decentralizovať, prestavať Národné programy tak, aby v nich boli zahrnuté aj samosprávy a práve na tejto úrovni by sa mali vytvárať partnerstvá – v tomto prípade MNO a samospráv. Pre rezort MPSVaR je expertíza MNO kľúčová, bez nej nemôže efektívne fungovať. Po pomalšom rozbehu verí v naštartovanie úspešného dialógu a spolupráce.

Po skončení úvodných vstupov dostali prítomní možnosť vstúpiť do diskusie a kľásť rečníkom otázky.

Pavol Demeš položil panelistom tri otázky, na ktoré postupne reagovali.

1. Ako by ste jednoducho vysvetlili bežným občanom, načo je užitočná Rada vlády pre MNO, Rada solidarity a čo robí splnomocnenec vlády pre OS?

Marcel Zajac by začínal diskusiu s bežnými občanmi o tom, aký význam majú pre nich MNO samotné. K Rade vlády pre MNO uviedol, že má pomôcť MNO. Problémom je, že sektor je decimovaný. Položil otázky na ďalšie zamyslenie: prečo sami (MNO) neuchopujeme isté nástroje, prečo sami neorganizujeme stupavskú konferenciu?

Filip Vagač načrtnol svoju predstavu o role splnomocnenca v zmysle, že je poradným orgánom vlády a jeho úlohou je podporiť dialóg, ktorý je zmysluplný pre obe strany. Bola prijatá Koncepcia rozvoja občianskej spoločnosti, ktorá veľmi presne pomenúva oblasti spolupráce a stanovila konkrétne úlohy, či už pre splnomocnenca, ale aj pre posilnenie dialógu medzi vládou a neziskovým sektorom.

2. Na Slovensku je najnižšia úroveň dôvery občanov v spravodlivosť systému – prečo je to tak a čo by sme s tým mali robiť?

Minister spravodlivosti Tomáš Borec uviedol, že otázka vnímania spravodlivosti je aj výsledkom dlhodobého vývoja a úlohu zohráva aj pomerne krátky čas existencie demokracie v Slovenskej republike. Treba zlepšiť a zjednodušiť prístup občanov k informáciám o legislatívnom procese, čo tiež prispeje k verejnej kontrole. Podľa štátneho tajomníka Branislava Ondruša je jednou z odpovedí lepšie zapojenie verejnosti do rozhodovania.

3. Čo táto vláda mieni robiť pre Rómov?

Podpredseda vlády Robert Kaliňák uviedol, že Ministerstvo chce zhruba v polovici októbra predstaviť konkrétne opatrenia týkajúce sa tejto problematiky a plánuje zorganizovať workshop, kde bude prebiehať diskusia v širokom fóre. V niektorých ťažkých situáciách nie sú podľa podpredsedu vlády MNO dostatočne viditeľné a nápomocné: „niekedy nás MNO nechávajú opustených“ (napríklad Krásnohorské Podhradie, Šarišské Michaľany). Predstavoval by si lepšie priame zapojenie MNO napr. v role interpozicionujúcich pri snahách extrémistov o „vyčistenie pozemkov“.

V ďalšej diskusii Juraj Rizman ubezpečil predstaviteľov vlády, že na konferencii sa budeme rozprávať aj dovnútra sektora, teda budeme riešiť aj vlastné chyby a nedostatky, ako aj možnosti ich nápravy. Položil otázku na vymožiteľnosť práva: je presvedčený, že Zákon o združovaní občanov je dobrý, ale problém je s jeho vykonateľnosťou v praxi – vzhľadom na množstvo podvodníkov, ktorí operujú pod hlavičkou MNO. Dá sa s tým niečo robiť?

Podpredseda vlády Robert Kaliňák odpovedal v zmysle, že Zákon o združovaní je liberálny, no aj podľa neho je potrebné riešiť „mŕtve schránky“ a zamedziť podvodom napríklad formou registra funkčných MNO. Ministerstvo nebude iniciovať zmeny, ale je v tejto oblasti otvorené návrhom zo strany MNO.

Juraj Rizman ďalej upozornil na potrebu transparentne upraviť podmienky lobingu a prístupu do Národnej rady Slovenskej republiky a upriamil pozornosť na upravenie petičného zákona, aby viac reflektoval veľkosť Slovenska v množstve požadovaných podpisov pri predkladaní petície.

Podpredseda vlády Kaliňák vidí možnosti v lepšom nastavení počtov podpisov a následnej účinnosti petícií. Posilnenie petičného práva vníma ako jednoduchšiu a efektívnejšiu formu zapájania verejnosti než napríklad referendum.

V ďalšej diskusii sa Jozef Behýl opýtal či vedia vládni predstavitelia kam a aké peniaze idú do MNO zo zahraničia a či existujú kontrolné mechanizmy. Laco Oravec sa vyjadril ku kontrole verejných financií: veľkou rezervou je evaluácia – ani tretí sektor sa nemôže brániť kvalitatívnym hodnoteniam. Tieto sú zatiaľ prevažne technokratické a teda neefektívne. Tu by mohli poslúžiť expertné organizácie. Podľa Oravca treba hľadať aj spôsob transparentnej inštitucionálnej podpory MNO. Helena Woleková vyslovila želanie voči štátnemu tajomníkovi Ondrušovi pripomenutím Akčného plánu Koncepcie rozvoja občianskej spoločnosti, konkrétne jeho prvú úlohu: ministerstvá by mali prezentovať MNO svoju predstavu o spolupráci na riešení úloh daného rezortu. Poznamenala, že by v tomto duchu uvítala malú „sociálnu stupavskú konferenciu“.

Diskusiu uzavrel moderátor Martin Bútora myšlienkou o výzve, pred ktorou stojí neziskový sektor – obhájiť svoje poslanie a svoju prácu doslova v každej obci a v celej spoločnosti. Vláda SR stojí pred úlohou dokázať, že je schopná nájsť nástroje, ktoré by efektívnemu fungovaniu sektora pomáhali. Bútora poďakoval všetkým zúčastneným za vecnú diskusiu.

DILEMY NEZISKOVÉHO SEKTORA

Blok programu o dilemách a výzvach, pred ktorými stoja MNO, pozostával zo šiestich samostatných prezentácií pozvaných hostí. Hostia a hostka boli vyzvaní, aby svoj príhovor formulovali provokatívne. Cieľom bolo stimulovať uvažovanie prítomných a poskytnúť vstupy do diskusií v pracovných skupinách.

V prvom príspevku začal **Pavol Demeš** kritikou: na spoločnú diskusiu pozval mimovládne organizácie predstaviteľ verejnej správy. Pre neziskový sektor by bolo lepšie, ak by sa zmobilizoval a konferenciu zorganizoval sám, ideálne v podobe plnohodnotnej Stupavskej konferencie v roku 2013.

Pavol Demeš ďalej ocenil, že pre spoluprácu MNO a štátu existuje „kostra“, ktorá však potrebuje „mäso“ v podobe väčšej aktivity Rady vlády pre MNO ako aj účasti v Rade solidarity, ktorá nie je len do počtu.

Uvedol, že MNO neriešia, ako byť viac verejnoprospešnými a doteraz nenašli spôsob vzájomnej komunikácie. Z hľadiska komunikácie s verejnosťou sa všetky MNO musia viac priblížiť vyššiemu štandardu, ktorý predstavuje napr. Aliancia Fair Play (Zuzana Wienk).

Ondrej Gallo začal myšlienkou k tradícii stupavských konferencií – v čase prvej z nich mal len 10 rokov a možno aj preto sa necíti vyhorelý.

Smerom zvnútra neziskového sektora cíti frustráciu, akoby MNO „niečo pretekalo cez prsty“. Nebezpečný trend vidí v tom, že na Slovensku je veľa aktívnych ľudí, zástupcov občianskych skupín, ktorí však nie sú prítomní na podobných fórach ako aktuálna konferencia. Ako príklad uvádza chýbajúce zastúpenie rómskych, maďarských, ale aj rusínskych organizácií a pýta sa: „*Prečo sme ich neboli schopní sem pritiahnúť? ... Prečo tu nemáme mladých politikov, ktorí žijú treťosektorovou agendou?*“

Smerom von z neziskového sektora existuje vedomie nevyhnutnej a potrebnej komunikácie s predstaviteľmi vlády, ktorá so sebou opakovane a nie vždy oprávnene nesie optimistické očakávania. MNO potom niekedy skĺzavajú do postoja, že „to štátu zrátajú“, keď k nim nebude pristupovať partnersky.

Juraj Rizman začal svoj príspevok úvahou o aktivitách typu NIMBY (Not In My Backyard), kedy sú ľudia prinútení byť občiansky aktívni. Poukázal na to, že v sektore sú však potrební aj ľudia, ktorí budú kontinuálne sledovať trendy, vývoj a prípravu legislatívy. Pomenoval dilemu, či sú jednorazové akcie adekvátnou odpoveďou na aktuálne výzvy.

Ako hlavnú otázku však nastolil to, či sa tretí sektor dokáže vysporiadať s podvodníkmi vo vlastných radoch. Zdôraznil, že sa venuje málo pozornosti tomu, že pod hlavičkou neziskových organizácií sú aktívni aj podvodníci, organizátori podvodných zbierok, pyramidových hier apod. Slušní ľudia podľa neho potrebujú, aby sa tomu sektor venoval. Až vtedy sa sektor stane dôveryhodným partnerom, keď bude sám očistne upozorňovať na problémy vo vlastných radoch typu sieť či „šialencov, ktorí budujú ozbrojené zložky“. Juraj Rizman kládol otázku „*Sme to my, kto otvára túto tému, kto volá po očiste?*“ a upozornil, že iniciatíva, aby štát kontroloval dodržiavanie zákonov by mala prichádzať od samotných MNO. Nevolal však po nových úpravách a direktívnejšej kontrole, keďže MNO si samé môžu zvoliť etické normy a štandardy.

Jozef Behýl argumentoval, že vzťah MNO k štátu môže fungovať len na základe dôvery a zdôrazňoval princíp partnerstva. Uviedol, že približne 10 000 organizácií sa každoročne uchádza o 2 percentá z daní, ale o tých (právnických osobách), ktoré si takýmto spôsobom sami vracajú peniaze naspäť, sa už nehovorí.

Tretí sektor ako taký by mal mať podľa Jozefa Behýla zákonnú normu (nielen zákon o združovaní občanov) o tom, aké je jeho postavenie v krajine. Argumentoval, že kým niečo nie je uzákonené, nebude sa to plniť.

Venoval sa otázke prostriedkov prichádzajúcich do tretieho sektora a transparentnej komunikácii o nich. Podľa neho „65% krajiny nie je v našom vlastníctve“ a „My občania musíme upozorňovať na to, že za chvíľu budeme v tejto krajine cudzinci.“

Navrhol, aby Splnomocnenec (pre rozvoj občianskej spoločnosti) raz za rok predložil správu o tom, ako funguje tretí sektor – vrátane hodnotenia, ako spolupracujú jednotlivé rezorty.

K téme spolupráce s regiónmi uviedol, že tie si robia vlastnú politiku.

Zuzana Wienk položila otázku, do akej miery sa MNO cítia súčasťou občianskej spoločnosti a do akej miery sa vylučujú. Napríklad v súvislosti s transparentným poskytovaním informácií spomenula otázku novinára: „Prečo majú OZ problém verejne informovať o svojom financovaní? Prečo reagujú podráždene?“, v súvislosti s ktorou predpokladala, že MNO takéto informácie zverejňujú už dávno a automaticky. Na webových stránkach však nevedela nazbierať ani 5 či 6 príkladov MNO ochotných zverejňovať informácie o svojom financovaní, pričom napr. v USA musia neziskové subjekty zverejňovať aj mzdy svojich pracovníkov.

Z. Wienk položila otázku, do akej miery sme ako ľudia pracujúci v MNO iní ako ostatní a či nám budú ostatní dôverovať, keď nebudeme chcieť ísť ďalej v otvorenosti. Nazdáva sa, že ak budeme chcieť komunikovať zmenu a v takýchto snahách neuspějeme, aj zdroje z EÚ vyschnú.

Svoj príspevok uzavrela otázkou, do akej miery si MNO uvedomujú, že ich činy ovplyvňujú reputáciu aj ostatných organizácií. Podľa nej medzi MNO chýba komunikácia o etických štandardoch na zachovanie dôvery, ktorú potrebujú.

Splnomocnenec vlády Slovenskej republiky pre rozvoj občianskej spoločnosti **Filip Vagač** na úvod zdôraznil, že osobne sa stále cíti viac ako občiansky aktivista, než ako štátny úradník. Vníma, že jeho mandát ako Splnomocnenca vlády sa odvíja od dôvery, ktorú dostal od mimovládnych neziskových organizácií.

Za dôležitú považuje očistnú funkciu sektora – určité nastavovanie si zrkadla. Toto očisťovanie však nevidí ako úlohu pre štát.

Pýta sa, ktorý model v zabezpečovaní služieb sa presadí. V ideálnom svete štát stanoví verejné služby a bude ochotný ich zaplatiť a dokonca zdefiniuje štandardy. Provokatívne sa však pýta: „Ktoré služby budeme môcť ponúknuť za neziskový sektor? Sociálne? Vieme ponúknuť aj iné riešenia ako podnikatelia? Vieme udržať pracovné miesta, aj keď skončia dotácie? Ktoré aktuálne problémy vieme uchopiť a ponúknuť riešenia?“

Ako výzvu vidí to, že niektoré problémy (napr. násilie páchané na deťoch) vnímame ako štatistiku a kladie otázku, či vieme a chceme urobiť viac, ako si takúto štatistiku len vypočúť.

Z hľadiska zviditeľnenia prínosu MNO uvádza napríklad niekoľko rokov starú kampaň za zachovanie 2%, ktorú si doteraz pamätajú mnohí politici. Otázkou je, či sme ako MNO otvorení aj pre ďalšie výzvy a kam sa chceme posunúť ďalej, aj v súvislosti s novým akčným plánom, ktorý má začať vznikáť začiatkom roka 2013.

PRACOVNÉ SKUPINY

Tematické pracovné skupiny prebiehali paralelne v jednom bloku predpoludním a v druhom bloku popoludní prvého dňa konferencie. Každá pracovná skupina mala prideleného odborného garanta alebo odbornú garantku, ktorá dopĺňala potrebné informácie diskutujúcim v skupine. Všetky skupiny boli facilitované externými facilitátormi. Účastníci a účastníčky si vyberali pracovné skupiny podľa vlastných preferencií.

FINANCOVANIE MNO: 2%, INDIVIDUÁLNE DARCOVSTVO, ZÁKLADINY NADÁCIÍ

Odborný garant: B. Strečanský

Pracovná skupina Financovanie MNO patrila medzi najpočetnejšie obsadené pracovné skupiny, čo svedčí o dôležitosti tejto témy pre účastníkov konferencie. Diskusia prebehla v dvoch častiach – doobednej a poobednej, vždy sa zúčastnili iní zástupcovia a zástupkyne MNO. V úvode prvej skupiny účastníčky a účastníci pomenovali formou brainstormingu témy, ktoré pokladali za relevantné pre následnú diskusiu. Témy uvádzame tak, ako ich navrhovali:

1. Financovanie tzv. verejnoprospešných služieb – nerovnováha medzi MNO a samosprávami; rôzne pravidlá pre MNO a biznis – pozitívna diskriminácia biznisových firiem v poskytovaní služieb oproti MNO
2. Zachovanie 2%, resp. 1,5% daňovej asignácie právnických osôb a 2% fyzických osôb, prípadne, aké existujú alternatívy?
3. Dary a darovanie a vzťah k daňovým úľavám
4. Využívanie štrukturálnych fondov – dostupnosť pre MNO
5. Pravidlá poskytovania dotácií štátnymi inštitúciami a samosprávnymi krajinami pre MNO – zvýšenie efektivity
6. Samofinancovanie, podnikateľská činnosť MNO
7. Výnosy z lotérií
8. Zabezpečiť účasť a prístup MNO k využívaniu financovania z Národných programov
9. Potreba vzniku nezávislých inštitúcií, ktoré by rozdeľovali štátne financie transparentne a nezávisle od štátu, bez ohľadu na vládnucu politickú garnitúru
10. Inštitucionálna podpora strešných organizácií

Týchto desať tém bolo doplnených druhou pracovnou skupinou poobede o nasledovné:

11. Rozvoj darcovstva a motivácia k nemu – MNO nemajú nástroje na rozvoj a motiváciu k individuálnemu aj firemnému darcovstvu
12. Novela zákona o sociálnom poistení – odvody z dohôd o vykonaní práce (DVP) a pracovnej činnosti (DPČ)
13. Žiacke a kultúrne poukazy ako príjem MNO

14. Dotácie:

- A. Štátne dotácie a štruktúra oprávnených nákladov
- B. Zameranie dotačných programov
- C. Podmienky dotačných programov pre MNO

15. Vymedzenie pojmu zárobková a podnikateľská činnosť u MNO – kedy sa stávajú subjektom podnikania?

Odborný garant Boris Strečanský uviedol, že každá organizácia by si mala stanoviť priority, na aký typ financovania sa bude zameriavať. Stanovenie priorít je hodnotovou vecou, na druhej strane je dôležité mať zmapované prostredie a potenciálne zdroje. Preto sa treba snažiť o konsenzus v prostredí, čo býva zložité, aj vzhľadom na legitimitu záujmov donora. Financovanie MNO má v zásade 3 časti:

1. súkromný sektor v podobe darov, daňových úľav
2. verejné zdroje – 2%, dotácie, príspevky eurofondov
3. tržby – vlastné príjmy, investovanie, služby a pod.

Pre organizáciu je potrebné rozlíšiť, ktoré zdroje sú pre ňu dôležitejšie a dosiahnuteľné, pričom treba ísť po týchto troch oblastiach.

Po vstupe odborného garanta účastníci prvej skupiny rozčlenili navrhované témy do 2 oblastí, ktoré pociťujú ako problematické: ide o objem financií a pravidlá financovania. Následne sa dohodli, že sa budú ďalej zaoberať pravidlami financovania. Dôvodom bola najmä skutočnosť, že objemy poskytovaných grantov sa v čase menia v súvislosti s meniacimi sa politickými garnitúrami a ich prioritami. Preto je potrebné vytvoriť pravidlá, ktoré by boli odolnejšie voči politickým tlakom a záujmom. S touto optikou si účastníci hlasovaním vybrali 3 témy, ktoré ako najdôležitejšie ďalej rozpracovali v podskupinách:

1. Zachovanie súčasného asignačného mechanizmu, resp. v ideálnom prípade jeho zvýšenie.
2. Verejné zdroje, štrukturálne fondy – ich dostupnosť pre MNO a pravidlá financovania ako princíp platný pre všetky zúčastnené inštitúcie
3. Inštitucionálna podpora strešných organizácií

V poobednej časti druhá skupina po diskusii súhlasila s týmito tromi bodmi a doplnila ich o jeden ďalší:

4. Vyňatie organizácií nezriadených za účelom podnikania z povinnosti platiť odvody do sociálnej poisťovne z DVP a DPČ.

ASIGNÁCIA DANE Z PRÍJMU

Daňová asignácia je v súčasnosti nastavená na motivovanie k firemnému darovstvu, ale nefunguje tak. Iba 10% firiem využilo možnosť dať dar a následne asignovať. Keď bude asignácia nastavená na výšku 0,5%, bude to využívať ešte menej firiem. MNO by sa mali rozhodnúť z akých zdrojov chcú byť financované, zatiaľ sú na 90% financované zo zdrojov verejných. V tejto oblasti je daňová asignácia stále najrealistickejším modelom financovania – iný model vymyslený teraz nie je a bude dlho trvať, kým sa vytvorí a presadí niečo nové.

Diskutujúci sa vyjadrili, že ďalšie znižovanie asignácie by bolo pre množstvo MNO likvidačné. Problémom je aj príliš časté (prakticky každoročné) otváranie zákona o daniach z príjmov. Účastníci preto navrhli zachovať

súčasný stav asignácie, prípadne opäť zvýšiť výšku asignácie na 2%. Argumentovali aj tým, že koneční prijímatelia pomoci by po zániku príslušných MNO stáli štát ešte viac.

Na druhej strane neprehľadné reportovanie o využití získaných prostriedkov vrhá nepriaznivé svetlo na celý tretí sektor. Po upozornení odborného garanta, že v skutočnosti neexistujú údaje, ktoré by vyhodnotili prínos MNO pre spoločnosť vo finančnej rovine, sa účastníci zhodli na potrebe sprehľadniť reportovanie o využívaní týchto prostriedkov a zefektívniť pravidlá a vynucovanie ich dodržiavania zo strany štátu. Ako problematické body, ktoré potrebujú úpravu, boli pomenované:

- Vyjasnenie zoznamu prijímateľov – inštitúcie, ktoré majú byť financované štátom (napr. školy), často zakladajú MNO v snahe využiť asignačný mechanizmus, ktorý následne supluje to, čo by malo fungovať cez iné mechanizmy
- Vyjasnenie postavenia firemných nadácií, ktoré často slúžia ako lacné PR
- Asignované financie z administratívnych či byrokratických dôvodov nebývajú odoslané prijímateľovi – vznikol návrh zaviazat' daňový úrad, aby aspoň oznámil, že MNO neboli odoslané prostriedky, ktoré mu boli asignované. Okrem toho je nevyhnutné spresniť vykonávaciu prax narábania s asignáciami fyzických osôb.
- Účely, na ktoré sa vzťahuje asignácia sú široko definované. Bolo by potrebné vyjasniť, ktoré činnosti považujeme za verejnoprospešné – na ne by sa mala asignácia prednostne vzťahovať. O tomto bode je zrejme potrebná najskôr diskusia medzi MNO, keďže konsenzus ani medzi MNO v súčasnosti nie je.

VEREJNÉ ZDROJE, ŠTRUKTURÁLNE FONDY – ICH DOSTUPNOSŤ PRE MNO A PRAVIDLÁ FINANCOVANIA

Účastníci a účastníčky zdôrazňovali najmä potrebu evaluácie (teda využitia toho, čo v súčasnosti už funguje, resp. poučenie sa z toho, čo nefunguje) a potrebu vytvorenia jednotných pravidiel financovania MNO medzi rezortmi, prípadne samosprávami.

Účastníčky v diskusii poukázali napríklad na to, že existujúce pravidlá MPSVaR podľa nich v realite neumožňujú čerpanie, keďže nie sú pre MNO v rámci ročného cyklu reálne uskutočniteľné. Pokladajú za potrebné spustiť proces, v rámci ktorého sa budú pravidlá financovania vytvárať s výraznou účasťou MNO. Ideálnou formou by mohla byť úvodná séria otvorených stretnutí nezávislej komisie zloženej zo zástupkyň a zástupcov MNO, ktorej cieľom je vytvoriť pracovnú verziu základných rámcov a pravidiel financovania MNO. Proces by mal iniciovať splnomocnenec, následne by sa vybrané zástupkyne MNO a zástupcovia (na úrovni generálneho riaditeľa) z rezortov, ktoré majú dotačné mechanizmy, ďalej zúčastňovali zasadaní komisie.

Účastníci a účastníčky sa zhodli na tom, že nežiadajú nové zdroje, ale chcú zefektívniť tie existujúce.

INŠTITUCIONÁLNA PODPORA STREŠNÝCH ORGANIZÁCIÍ

Strešné organizácie deklarujú schopnosť viesť verejnoprospešnú činnosť svojich členov a členiek. Okrem osobnostného kapitálu disponujú dlhodobou získaným know-how a sú, resp. môžu byť partnermi štátu vo verejnej politike. Účastníci navrhli, aby štát z rozpočtu alokovaného na určitú politiku automaticky vyčleňoval podiel určený na inštitucionálnu podporu strešných organizácií.

Zaznelo niekoľko návrhov a komentárov k novej podobe narábania s takto vyčlenenými prostriedkami. V zásade by mali smerovať ku reprezentatívnym organizáciám, ktoré sú partnermi štátu pri tvorbe verejných politík daného rezortu. Ak je strešných organizácií v jednej oblasti viac, prostriedky by sa prerozdeleni medzi nimi rovnakým dielom. Aby účelovo nevznikli nové strešné organizácie len kvôli financovaniu, je potrebné vytvoriť kvalifikačné kritériá pre ich existenciu. Rizikom pri automatickom rozdeľovaní financií je následná poplatnosť

organizácií štátu. Riešením by mohlo byť vytvorenie inej entity (nie priamo rezort), ktorá by prerozdeľovala tieto financie.

Inou navrhovanou možnosťou bola alokácia prostriedkov cez grantovú schému, teda na základe programových aktivít strešnej organizácie. Prostriedky by sa rozdelili podľa toho, čo strešné organizácie vedľa štátu ponúknuť. Na základe toho by ich potom štát inštitucionálne podporil. Táto cesta však kladie veľké nároky na ľudské zdroje (na strane strešných organizácií aj rezortov) a javí sa ako menej efektívna. Rizikom je aj preferovanie organizácií ideovo blízkych vládnucej garnitúre.

Stabilitu strešných organizácií by zvýšili aj dlhšie obdobia, na ktoré sa udeľujú granty, t.j. prekonať rámec ročných cyklov.

PLATENIE ODVODOV DO SOCIÁLNEJ POISŤOVNE Z DVP A DPČ

Účastníčky navrhovali, aby boli organizácie nezriadené za účelom podnikania vyňaté z povinnosti platiť odvody do sociálnej poisťovne z DVP/DPČ. Argumentovali, že zavedenie odvodov povedie k znižovaniu zamestnanosti. Konštatovali, že je dôležitá analýza dopadu tohto opatrenia na MNO.

Diskutujúci navrhli k sformulovaným bodom pripojiť "preambulu", ktorá by navrhované body uviedla do jedného rámca.

VÝSTUP PRACOVNEJ SKUPINY NAVRHOVANÝ NA DISKUSIU PLÉNA

Účastníci a účastníčky napokon uprednostnili nasledujúce body ako výstup z pracovnej skupiny do diskusie v pléne.

PREAMBULA: Novela zákona o sociálnom poistení a plánovaná zmena asignačného mechanizmu budú mať fatálny dopad na celý 3. sektor ako aj na osoby, ktoré z činnosti MNO benefitujú – vrátane najohrozenejších skupín obyvateľstva.

1. Zachovať súčasný stav asignácií, ideálne hľadať možnosti ako sa navrátiť k 2%. MNO ponúkajú otvoriť diskusiu o transparentnosti a efektivite využívania týchto zdrojov, zároveň hľadať cestu, ako by štát mohol transparentnosť a efektivitu vynucovať.
2. Vyňať organizácie nezriadené za účelom podnikania z povinnosti platiť odvody do sociálnej poisťovne z dohôd.
3. Inicovať proces – poveriť splnomocnenca k vytvoreniu jednotných pravidiel efektívneho a transparentného využívania štátnych finančných prostriedkov (dotácií z rezortov a eurofondov)
4. Potreba ekonomickej analýzy prínosu činnosti MNO – vyčíslíť ich spoločenský prínos zohľadňujúc dopad ich činnosti na kvalitu života, kultúru, vzdelanie.

POTREBNÉ LEGISLATÍVNE ÚPRAVY

Odborný garant: P. Handiak

Pracovná skupina prebehla v dvoch etapách – doobeda a poobede s rôznym obsadením. Odborným garantom bol Peter Handiak. Diskusia bola ovplyvnená prítomnosťou zorientovaných právnikov, ktorí prichádzali s rozmyslenými názormi. V diskusii sa podarilo nachádzať postupne zhodu na časti podstatných bodov, ktoré získali podporu celej skupiny. Hlavné problémy a návrhy identifikované prítomnými predstaviteľmi a predstaviteľkami neziskového sektora, ktoré si vyžadujú legislatívnu úpravu, sú uvedené v nasledujúcich bodoch.

ÚPRAVA ZÁKONA Č. 83/1990 ZB. O ZDRUŽOVANÍ OBČANOV V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV

Účastníci navrhli zriadiť centrálny register právnických osôb. Jeho výhody sú:

- Právna istota tretích osôb voči občianskym združeniam – register by bol využívaný pri žiadaní občianskymi združeniami o granty.
- Šetrenie finančných prostriedkov MNO na náklady na notárske služby, ktoré tvoria cca 330.000€ ročne.
- Jasná registrácia, transparentnosť.
- Kontrola: Neziskový sektor deklaruje svoj záujem spolu s vládou SR obmedziť výskyt tzv. „schránkových“ MNO alebo MNO vytvorených za účelom realizácie jediného projektu. Je aj v záujme MNO, aby sa sektor prečistil od čiernych organizácií. Samotný sektor by mal vyzývať a napomáhať pri ich hľadaní a riešení, aby sa očistil od podozrení kritikov.
- Kontrolu je možné vykonávať aj prostredníctvom účtovnej uzávierky organizácie, ktorá bude od 1.1.2013 prebiehať elektronicky.
- Výhodné sa javí byť prepojenie registra právnických osôb na prijímanie asignačnej dane a jej transparentné využívanie.
- Register by mohol fungovať ako banka údajov. Je potrebné zabezpečiť úplnosť a aktuálnosť údajov a jeho reálnu funkčnosť, aby mohol byť plne využiteľný.

Na verejné otvorenie tejto otázky je nevyhnutné, aby samotný neziskový sektor dospel k názorovému konsenzu.

ZÁKON Č. 406/2011 Z.Z. O DOBROVOĽNÍCTVE A O ZMENE A DOPLNENÍ NIEKTORÝCH ZÁKONOV V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV

Pre zlepšenie postavenia dobrovoľníkov a zjednodušenie spolupráce s nimi je potrebné zanalyzovať dopady existujúcej formy zákona na dobrovoľnícky sektor. Výsledkom takéhoto sledovania presahu zákonnej úpravy na každodennú spoluprácu MNO s dobrovoľníkmi by malo byť skvalitnenie aktuálneho znenia zákona, etablovanie dobrovoľníkov a zjednodušenie ich spolupráce s MNO.

ZÁKON Č. 595/2003 Z.Z. O DANI Z PRÍJMOV V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV

Podobná diskusia zaznievala v skupine, ktorá sa zaoberala financovaním MNO. Keďže je však legitímnou súčasťou témy legislatívnych úprav a v tejto optike prináša nové súvislosti, ponechávame ju aj na tomto mieste:

Diskutujúci identifikovali jednoznačnú potrebu zastaviť klesanie asignačnej dane, čo zároveň považujú za vážny politický problém, pričom je z ich pohľadu pre ďalšiu diskusiu a zmenu aktuálnych trendov vo vývoji výšky dane potrebné, aby Rada vlády SR pre MNO vydala v tejto veci jasné stanovisko. Rovnako zaznievala obava, aký veľký dopad bude mať ďalšie zníženie alebo úplné zrušenie inštitútu asignačnej dane na fungovanie MNO. Asignačná daň je pre mnohé organizácie hlavným zdrojom príjmu, najmä pre rozsahom menšie organizácie. Mimovládne organizácie majú mandát o tejto veci verejne diskutovať, nakoľko táto otázka mimoriadne vplyva na ich činnosť.

V minulosti bolo podľa predstaviteľiek MNO dobrou praxou, že zákon umožňoval daňovú úľavu z darov, čo v súčasnosti akoby nahradila asignačná daň. V skutočnosti však podľa diskutujúcich asignačná daň nie je prvkom filantropie, pretože sú to finančné prostriedky patriace štátu, ktorý ich len pripisuje MNO, ak sa tak platcovia dane rozhodnú a ak ich prijímajúca organizácia využije na verejnoprospešný účel. Skutočný finančný dar (nie asignácia) je tak riadne zdanený, čím sa znižuje jeho finančná hodnota v prospech MNO.

Zazneli aj tieto konkrétne návrhy:

- Nastaviť možnosť získania asignačnej dane podmienene, pričom podmienky by zároveň preukazovali činnosť občianskeho združenia a jej kvalitu.
- Podporiť a spropagovať možnosť dobrovoľného darcovstva vo výške 0,5% dane z príjmu (v nadväznosti na daňovú asignáciu). Táto položka je dôležitá, aby si ľudia zvykli na myšlienku darcovstva ako životnej filozofie.
- Umožniť podmienené využitie originálnej výšky asignačnej dane (2%) na kapitalizáciu – budovanie základiny organizácií.
- Vytvoriť daňový mechanizmus, ktorý by vracal dane zaplatené sektorom späť do sektora tak, aby zostávali v rámci neho a tvorili akýsi pomyselný kolobeh. Svojím spôsobom by to motivovalo organizácie k plateniu daní a zároveň by to tvorilo alternatívny zdroj príjmov v sektore.

Ďalším návrhom bolo zadefinovať MNO ako organizácie vykonávajúce ekonomickú činnosť s charakterom podnikateľskej činnosti, pričom ale vytvorený zisk musí byť opätovne použitý na verejnoprospešný účel (hoci zatiaľ chýba jasná definícia verejnoprospešnosti), a teda by MNO mohla byť oslobodená od dane z príjmu – tzv. socializácia zisku. Inými slovami, keď sa zisk MNO socializuje, nemal by podliehať zdaňovaniu.

ZÁKON Č. 222/2004 Z.Z. O DANI Z PRIDANEJ HODNOTY V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV

Účastníci navrhovali, aby organizácie s verejnoprospešným účelom (otázna zostáva definícia verejnoprospešnosti) mali možnosť byť dobrovoľnými platcami DPH. V súčasnom nastavení systému totiž organizácie daň platia, ale nemajú možnosť nakupovať tovary a služby bez DPH. Navyše DPH značne zvyšuje náklady MNO.

ZÁKON Č. 63/1973 ZB. O VEREJNÝCH ZBIERKACH A O LOTÉRIÁCH A INÝCH PODOBNÝCH HRÁCH V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV

Existuje dilema, či tento zákon sektor potrebuje. Je potrebná širšia diskusia.

ZÁROBKOVÁ ČINNOSŤ MNO

Túto činnosť by bolo potrebné zadefinovať, nakoľko aktuálne existuje iba definícia podnikateľskej činnosti, čo nie je v plnej miere aplikovateľné pre MNO. Účastníci diskusie považujú za neprípustné, aby vzhľadom na predmet a neziskový charakter činnosti mali MNO rovnaké podmienky ako podnikateľské subjekty.

INŠTITÚT CHARITATÍVNEJ REKLAMY

Ohľadom návrhu tohto opatrenia, ktoré má potenciál byť dôležitou súčasťou infraštruktúry viaczdrojového financovania MNO, prebehli za minulej vlády prvé rokovania s Ministerstvom financií SR a Ministerstvom hospodárstva SR. Legislatívnu úpravu si v súvislosti s ním vyžaduje podľa diskutujúcich najmä odpočítateľná položka zo základu dane z príjmu a sponzoring.

PETIČNÁ LEGISLATÍVA

Dolná hranica počtu podporovateľov, pri ktorej sa petíciou musí zaoberať parlament, je príliš vysoká, nakoľko je porovnateľná s rovnakým parametrom v krajinách s vyšším počtom obyvateľov (Nemecko, Poľsko). MNO navrhujú znížiť túto hranicu do výšky pomernej časti európskeho priemeru založenej na počte občanov danej krajiny.

ZÁKON O LOBINGU

Zákonná úprava lobingu by podľa účastníkov diskusie vniesla do snáh o ovplyvňovanie legislatívneho procesu poriadok, transparentnosť a jasné pravidlá. Požadovali pritom oddelené pravidlá zvlášť pre MNO, a to vzhľadom na ich špecifický charakter a účel.

ÚPRAVA PRAVIDIEL PODÁVANIA HROMADNEJ PRIPOMIENKY

Aktuálne je pri každom podávaní hromadnej pripomienky potrebné preukazovať podporu viac ako 500 občanov, a to i v prípade všeobecne známych organizácií reprezentujúcich významný skupinový názor, pravidelne využívajúcich túto možnosť komunikácie s vládou, dokonca s tým istým rezortom (ministerstvom). Z pohľadu predstaviteľov MNO ide o plytvanie časom a kapacitami. Predstavitelia MNO preto navrhli uznesením vlády upraviť pravidlá tak, aby v prípade, že organizácia podáva hromadnú pripomienku viac ako dvakrát ročne, bola táto registrovaná a nemusela svoju reprezentatívnosť preukazovať podporou príslušného počtu podpisov definovaných v Legislatívnych pravidlách vlády SR.

ZÁKON Č. 461/2003 Z. Z. O SOCIÁLNO M POISTENÍ V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV (PRÍP. ĎALŠIE PRÍSLUŠNÉ ZÁKONY)

Dohody o vykonaní práce (ďalej „DVP“) sú pre MNO výhodným nástrojom ako zamestnať ľudí v neistom a premenlivom prostredí MNO, kedy mnohokrát nie je možné plánovať objem práce na viac ako niekoľko mesiacov dopredu. Formát DVP sa tejto situácii prispôsobuje lepšie.

Časť diskutujúcich navrhovala aj zníženie odvodov za zamestnancov. Tu však dochádza k rozporu, nakoľko toto opatrenie by na jednej strane ušetrilo organizáciám finančné prostriedky, ale na druhej by znevýhodnilo ich zamestnancov v oblasti sociálneho zabezpečenia.

Doplňujúcim návrhom bolo stanoviť výšku príjmu, ktorý by nepodliehal odvodovému zaťaženiu.

DOTAČNÉ PRAVIDLÁ

Zástupcovia MNO upozornili, že súčasné nastavenie pravidiel viacerých schém poskytovania dotácií, príspevkov a darov neumožňuje využívanie poskytnutých finančných prostriedkov aj na mzdy. Toto pravidlo je pre MNO problematické z hľadiska odmeňovania svojich zamestnancov aj pracovníkov na dohody o vykonaní práce (DVP) a znemožňuje stabilizovať a inštitucionálne zabezpečiť organizáciu a jej chod. Rovnako pri poskytovaní finančnej podpory môže dochádzať z dôvodu nedostatočnej flexibilitnosti pravidiel k účelovému, jednorazovému poskytnutiu a využitiu finančných prostriedkov, čo výrazne znižuje efektívnosť ich využitia. Účastníci preto navrhli umožniť využitie dotácií a príspevkov aj na mzdy, čo by prinieslo zlepšenie možností ako udržať zamestnanca, odmeniť ho za jeho vykonanú prácu, ale aj zjednodušenie formálneho nadviazania spolupráce, nakoľko jedinou alternatívou k DVP je práca na živnosť, čo nemusí vyhovovať všetkým spolupracovníkom.

ZÁKON Č. 311/2001 Z.Z. ZÁKONNÍK PRÁCE V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV

Diskutujúci zvažovali zavedenie výnimiek zo Zákonníka práce pre MNO, ktoré sú čiastočne opísané v ostatných bodoch, ale vzhľadom na nedostatok času ich bližšie nerozdiskutovali.

DEFINÍCIA A ÚČEL VEREJNOPROSPEŠNOSTI

V tejto téme nevznikli odporúčania, len sa pomenovali otázky: Sme pripravení otvoriť diskusiu na túto tému? Čo chceme dosiahnuť? Nespôsobuje absencia tejto definície netransparentnosť sektora? Podľa tohto sa javí, že téma potrebuje samostatnú a širšiu diskusiu.

PRÁVNÝ RÁMEC DOSTUPNEJŠÍ ĽUĎOM

Prítomné zástupkyne MNO uviedli, že ľudia s dobrým zámerom, ktorí nie sú zbehlí v právnych otázkach, mnohokrát stroskotajú so svojou činnosťou práve na nich. Navrhli preto častejšie vydávanie úplných znení zákonov aj v elektronickej podobe.

Riešením môže byť projekt SLOVLEX, ktorý v súčasnosti pripravuje Ministerstvo spravodlivosti, pomocou ktorého bude prepojenie jednotlivých zákonných noriem viditeľnejšie. Otázka vymožitelnosti a záväznosti elektronickej zbierky oproti tlačenej verzii ešte nie je zodpovedaná.

NEDOSTATOČNÝ DOSAH NA PROCES TVORBY LEGISLATÍVY

Diskutujúci zástupcovia MNO vyjadrili záujem o väčšie zapojenie sa do legislatívneho procesu. Účasť organizácií na ňom sťažuje aj komplikovanosť Portálu právnych predpisov. MNO prejavujú záujem zapojiť sa do tvorby zákonov od úplného začiatku procesu, t.j. od tvorby filozofického pozadia zákona, nielen vo fáze jeho pripomienkovania. Diskutujúce žiadali prítomnosť zástupcu neziskového sektora v prípravnom výbore a pracovnej skupine k relevantným zákonom, aby tento zbieral a prezentoval podnety zo sektora a mal možnosť ich zapracovať do pripravovaného zákona, ale aj mal možnosť kontrolovať praktiky v rámci pracovnej skupiny, kde, keďže je malá, existuje u tvorcov legislatívy vysoké riziko podplateľnosti. Účasť MNO na legislatívnom procese by mala byť automatická. Zo strany MNO je na druhej strane potrebné, aby podrobnejšie poznali Legislatívny plán vlády SR. Možnosťou je aj zriadiť pracovnú skupinu pri Rade vlády SR pre MNO alebo posilniť legislatívnu právomoc Rady vlády SR pre MNO a Splnomocnenca vlády SR pre ROS z pohľadu presadzovania legislatívnych zmien dotýkajúcich sa záujmov tretieho sektora.

VÝZVY SMEROM DOVNÚTRA SEKTORA

Počas diskusie zazneli aj výzvy smerom dovnútra sektora:

„Musíme sa ozvať, keď chceme zmenu.“ Inými slovami, zástupcovia MNO si uvedomujú, že legislatívna iniciatíva musí vychádzať aj zvnútra sektora. Sektor musí mať zázemie na prípravu vlastných návrhov, ktoré bude prezentovať príslušnému orgánu štátnej správy po tom ako dospeje k vnútrosektorovej zhode. Čakanie na vládu, že pripraví pre tretí sektor dobrý zákon, je neefektívne a nekorešponduje s realitou. Sektor má veľkú silu a potenciál, len ho v tomto smere nevyužíva.

VÝSTUP PRACOVNEJ SKUPINY NAVRHOVANÝ NA DISKUSIU PLÉNA

Finálna formulácia bodov na rokovanie pléna bola nasledovná:

1. Posilniť legislatívnu právomoc Rady vlády a Splnomocnenca z pohľadu presadzovania legislatívnych zmien dotýkajúcich sa záujmov tretieho sektora, dôsledkom čoho bude:
 - a. Účasť v legislatívnych procesoch od ich začiatku (za účelom tvorby/podieľania sa na tvorbe filozofie zákona)
 - b. Zmena existujúcich zákonov dôležitých pre tretí sektor (bližšie špecifikovaných vyššie).

2. Vytvoriť funkčný register občianskych združení poskytujúci aktuálne a relevantné informácie a automaticky identifikujúci oprávnenosť prijímania asignačnej dane.

VEREJNÉ SLUŽBY / VEREJNOPROSPEŠNOSŤ

Odborná garantka: H. Woleková

Pracovná skupina pracovala v dvoch etapách, spolu sa diskusie zúčastnilo viac ako 15 účastníkov a účastníčok, prevažne pôsobiach v sociálnej oblasti. Po obede pokračovali v diskusii zväčša tí, ktorí boli aj v doobednej skupine. Odbornou garantkou bola Helena Woleková.

Na začiatku načrtla H. Woleková prehľad situácie a používanú terminológiu. Otázka verejnej alebo všeobecnej prospešnosti bola otvorená v diskusii pred 7 - 8 rokmi. Verejná prospešnosť nie je základným znakom MNO. Veľká časť MNO je vzájomne prospešná. Súčasná právna úprava neposkytuje jednoznačnú definíciu verejnej alebo všeobecnej prospešnosti. V rôznych zákonoch sa definuje okruh všeobecnej alebo verejnej prospešnosti podľa potreby, napríklad:

- Zákon č. 213/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby
- Zákon č. 34/2002 Z.z. o nadáciách
- Zákon o dani z príjmov: pri definovaní daňovej asignácie

Otázky verejnej prospešnosti riešia v rôznych krajinách rôzne. Napríklad Maďarsko delí organizácie na vysoko verejnoprospešné, verejnoprospešné a prospešné. Diskusia pred 7 rokmi na Slovensku nevedla k zhode a jednotnej definícii. Skúsenosť skôr poukazuje na všeobecný trend po načrtnutí definície postupnými novelizáciami rozširovať záber definície tak, aby sa tam zmestil širší okruh organizácií. Otázkou zostáva, či chceme/potrebuje diferencovať MNO na základe verejnej prospešnosti.

Inou otázkou je, či chceme upraviť poskytovanie všeobecne prospešných služieb nehospodárskeho charakteru. Na základe smernice EÚ Slovensko prijalo zákon o všeobecne prospešných službách hospodárskeho charakteru (takéto sú napríklad doprava, vysielanie a pod.). Služby nehospodárskeho charakteru by sa na úrovni EÚ nemali upravovať a teda ich prípadná úprava zostáva plne v kompetencii jednotlivých štátov. Medzi všeobecne prospešné služby nehospodárskeho charakteru sa zvyčajne počítajú sociálna starostlivosť, zdravotná starostlivosť, vzdelanie, sociálnoprávna ochrana, na diskusiu zostáva či aj životné prostredie a kultúra. Zákon by mal upraviť základné podmienky a pravidlá poskytovania a financovania takýchto služieb bez ohľadu na to, aký subjekt je poskytovateľom (či štátny alebo neštátny).

Na základe vstupnej informácie prítomní diskutovali o tom, čo vnímajú ako základné problémy spojené s touto témou v praxi. Opakovane zaznievali:

- problémy s nejednotným výkladom existujúcich zákonov rôznymi úradníkmi (v rôznych okresoch)
- problémy s podceňovaním a neakceptovaním MNO zo strany úradov
- neprehľadnosť a nízka informovanosť o poskytovateľoch všeobecne prospešných služieb
- nerovnoprávnosť rôznych poskytovateľov, zvýhodňovanie poskytovateľov zriadených samosprávami (finančná, z hľadiska akreditácie a pod.)
- nejasný systém rozhodovania o rámcoch pre poskytovanie všeobecne prospešných služieb (strategické rozhodnutia o (ne)potrebnosti konkrétnych služieb – napr. komunitné plány sociálnych služieb a pod.)
- chýbajúca kontrola a hodnotenie samospráv a ich rozhodnutí, ako aj všetkých poskytovateľov (nielen MNO).

Pri hľadaní východísk z uvedených problémov sa skupina zhodla, že neodporúča znovu otvárať diskusiu o verejnoprospešnosti MNO. Zúčastnení nepredpokladali iné vyústenie ako mala diskusia pred 7 rokmi. Na druhej strane pomenovávali potrebu zákonnej normy, ktorá by „ošetrila“ základné problémy poskytovateľov služieb, ktoré majú všeobecne prospešný charakter. Zákon by mal:

- premietnuť základné ľudské a sociálne práva garantované ústavou do vymedzenia konkrétnych všeobecne prospešných služieb a zdefinovať, čo sú všeobecne prospešné služby
- zabezpečiť ochranu práv prijímateľov služieb
- zabezpečiť rovnaké zaobchádzanie so všetkými poskytovateľmi služieb (napr. pri akreditácii, financovaní, kontrole).

K takémuto rámcovému zákonu by na úrovni jednotlivých rezortov existovali špecifické zákony (napr. ako je zákon o sociálnej pomoci) a vykonávacie predpisy, ktoré by upravovali konkrétne postupy a štandardy v danej oblasti.

Diskutujúci sa opakovane vracali k otázke zabezpečenia rovnoprávnosti rôznych poskytovateľov. Takýto zákon by mal ukladať povinnosť štátu poskytnúť takéto služby, resp. zabezpečiť ich poskytnutie cez neštátny subjekt. Zdôrazňovaná bola aj dôležitosť nastavenia systému tak, aby neumožňoval samosprávam prispôbiť si pohľad na situáciu tak, aby mohli urobiť rozhodnutia výhodné z hľadiska samosprávy (finančne, organizačne), ale nevýhodné z hľadiska iných poskytovateľov a klientov. Otázka kontroly rozhodnutí a kvality poskytovaných služieb by mala byť prednostne riešená.

Skupina sa zhodla na tom, že sa nedá pristúpiť priamo k formulovaniu takéhoto rámcového zákona, pretože mnohé veci nie sú zatiaľ jasne zadefinované a prediskutované ani medzi MNO, zvlášť s ohľadom na to, že by išlo o viacero oblastí (sociálna, vzdelávacia, zdravotná a pod.), ktoré dosiaľ navzájom veľmi nekomunikovali. Najskôr je potrebné otvoriť dlhodobú diskusiu.

VÝSTUP PRACOVNEJ SKUPINY NAVRHOVANÝ NA DISKUSIU PLÉNA

Účastníci a účastníčky sa dohodli na nasledujúcej formulácii, ktorá mala byť predložená plénu:

Začať proces multirezortnej odbornej diskusie so zapojením poskytovateľov a reprezentantov príjmateľov služieb, ktorý povedie k prijatiu zákona o všeobecne prospešných službách neehospodárskeho charakteru (poskytovaných na neziskovom princípe).

Okrem samotného zákona treba:

- (smerom k poskytovateľom služieb) zabezpečiť, aby existovali účinné mechanizmy nezávislej kontroly kvality a dostupnosti všeobecne prospešných služieb u všetkých poskytovateľov. Kým vznikne zákon definujúci všeobecne prospešné služby neehospodárskeho charakteru zabezpečiť takúto kontrolu pre v súčasnosti platné normy
- (smerom k prijímateľom služieb) zabezpečiť, aby existoval funkčný systém informovania o všetkých poskytovateľoch všeobecne prospešných služieb.

PROGRAMOVANIE ŠTRUKTURÁLNYCH FONDŮV

Odborný garant: M. Mojžiš

Pracovná skupina pracovala v doobednej aj poobednej časti prvého dňa. Odborným garantom bol Miroslav Mojžiš, ktorý vo svojom vstupe pomenoval, že pri štrukturálnych fondoch je potrebné rozlišovať dve roviny, zároveň dve rozdielne priority mimovládnych organizácií. Jedna rovina je samotný prístup k fondom a druhá sú priority fondov, teda obsah jednotlivých programov.

Účastníci a účastníčky hovorili o svojich skúsenostiach s programami štrukturálnych fondov a hľadali možnosti ako presadiť požiadavky MNO v jednotlivých odvetviach, ako napríklad zdravotníctvo, vzdelávanie, biodiverzita atď. Niekoľkokrát odznelo vyhlásenie, že „chceme byť rovnocennými partnermi vláde v tejto oblasti“. Mimovládne organizácie sú ale iba jedným z partnerov v tomto procese spolu so samosprávami, podnikateľmi a odborníkmi a nikdy nezískajú špecifické postavenie medzi nimi. Preto účastníci a účastníčky dospeli k odporúčaniam smerom dovnútra sektora posilniť snahu, silu a schopnosť zúčastňovať sa vo väčšej miere na procese formulovania finálnych dokumentov. Tiež si uvedomili, že mimovládny sektor ako celok nevie naformulovať jednotnú požiadavku voči vláde v oblasti obsahu štrukturálnych fondov.

MNO by ale mohli a aj mali jednotne vystupovať pri plánovaní procesu fungovania štrukturálnych fondov, teda v oblasti prístupu MNO k fondom a v tejto oblasti účastníci diskusie uvideli možnosť na formuláciu spoločného stanoviska resp. požiadavky smerovanej k vláde Slovenskej republiky. Mimovládne organizácie najlepšie poznajú svoje priority, svoje fungovanie a vedia, akým spôsobom by fondy mali byť nastavené tak, aby ich

mohli efektívne využívať. Účastníci preto žiadali, aby mimovládne organizácie tieto vedomosti odovzdali vláde a aby boli zakomponované do záverečných programovacích dokumentov.

Nasledovala diskusia o existujúcich štruktúrach, cez ktoré by sa mimovládne organizácie mohli zapojiť a ovplyvniť nastavenie procesov realizácie programov štrukturálnych fondov. V súčasnosti už existujú štruktúry, ktoré sa zaoberajú plánovaním na programovacie obdobie 2014-2020. Mimovládny neziskový sektor je v nich zastúpený v minimálnej miere a vláda nezabezpečuje žiadnym formálnym mechanizmom, aby pozície MNO boli akceptované.

Štatút Rady vlády Slovenskej republiky pre mimovládne neziskové organizácie poskytuje možnosť vytvoriť odborné pracovné skupiny. Účastníci požadovali od vlády, aby vznikla odborná pracovná skupina pre fondy Európskej únie Rady vlády pre mimovládne neziskové organizácie a aby bola odborným garantom procesu programovania štrukturálnych fondov vo vzťahu k MNO. Táto pracovná skupina má mať horizontálny charakter, aby mimovládne organizácie mohli ovplyvniť programovanie vo všetkých programoch, do ktorých realizácie by neskôršie mohli byť zapojené.

V súvislosti s touto požiadavkou odznela aj potreba dovnútra sektora nájsť a úspešne motivovať expertov, ktorí sa do tejto práce môžu zapojiť.

VÝSTUP PRACOVNEJ SKUPINY NAVRHOVANÝ NA DISKUSIU PLÉNA

1. Umožniť mimovládnym organizáciám zadefinovať si podmienky pre efektívne čerpanie štrukturálnych fondov.
2. Odborná pracovná skupina pre fondy Európskej únie Rady vlády pre mimovládne organizácie bude odborným garantom procesu programovania štrukturálnych fondov vo vzťahu k mimovládnym organizáciám.

KOMUNIKÁCIA MNO SO ŠTÁTOM

Odborný garant: M. Zajac (zastúpený F. Vagačom).

Pracovná skupina Komunikácia MNO so štátom taktiež pracovala v dvoch etapách s rôznym obsadením (pozri celkový program). Časť účastníkov a účastníčok zotrvala v tejto skupine v oboch etapách. Celkovo sa zapojilo približne 20 ľudí. Odborným garantom témy bol Splnomocnenec vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti F. Vagač.

Na úvod skupina zosumariovala existujúce nástroje komunikácie medzi MNO a štátom:

- Rada vlády pre MNO – vedie podpredseda vlády Kaliňák (komora štátnej správy zastupujúca všetky rezorty a komora MNO zastupujúca strešné organizácie)
- Rada solidarity (zostavená premiérom) – nemá pravidelný formát fungovania
- Inštitút splnomocnenca pre rozvoj občianskej spoločnosti – slúži ako kontakt a na odporúčania sektora smerom k vláde
- Rada vlády pre ľudské práva, menšiny a rodovú rovnosť
- Rada vlády pre Partnerskú dohodu – programovanie štrukturálnych fondov
- Rady vlády a pracovné skupiny na rezortnej úrovni

Následne sa účastníčky a účastníci pokúsili opísať súčasný stav komunikácie MNO so štátom. Vo viacerých tvrdeniach sa nezhodovali, dokonca prinášali vzájomne sa vylučujúce pohľady. Zaznievali najmä tieto témy:

NA STRANE MNO

V súčasnosti existuje pomerne dobrý opis stavu neziskového sektora. V ostatných rokoch sa zlepšuje transparentnosť MNO, hoci sú rezervy v transparentnosti „dovnútra“ sektora. Padali otázky ako: vieme, kto zastupuje MNO v Rade vlády a aké máme Platformy? Sme k sebe transparentní ako sektor?

Neziskový sektor zabezpečuje kontinuitu, nepodlieha zmenám vlád.

Ako silná stránka MNO bola prezentovaná diverzita a pluralita, ktorá v diskusii narážala na pomenovanú potrebu väčšej jednotnosti a lepšieho zastúpenia a reprezentovania sektora v jeho rôznorodosti.

Medzi vecami, ktoré neziskovému sektoru chýbajú, zaznievali najmä:

- kapacita MNO na komunikáciu so štátom a dovnútra sektoru
- lepšie zastúpenie mladej generácie a iných menšinových organizácií neprítomných na konferencii
- systematická komunikácia MNO a platforiem smerom k verejnosti
- vyjasnené očakávania MNO
- efektívna horizontálna komunikácia medzi MNO.

Kritike bolo podrobené prehnané presadzovanie sa MNO v prípade, že štátna správa už je otvorená pre komunikáciu (pomenované ako „*vyrážanie dverí vo vzťahu MNO v komunikácii so štátom*“) a nejasné zastupovanie a mandát tých, ktorí hovoria v mene sektora. Spomínali sa aj MNO s predstieranými aktivitami a obavy z toho, že veľké MNO sa stávajú rukojeťmi štátu (najmä z finančných dôvodov).

Niektorí účastníci konštatovali, že MNO majú veľký priestor, ale nevedia ho zmysluplne využiť.

NA STRANE ŠTÁTU

Účastníčky a účastníci opakovane zdôrazňovali absenciu aktívneho a autentického záujmu zo strany štátu komunikovať s tretím sektorom. V tejto súvislosti poukazovali na jednosmernosť komunikácie (MNO – štát) a nevyjasnenú rolu a následnú neefektívnosť niektorých mechanizmov (napríklad: Rada solidarity, Rada vlády pre MNO). Napriek existencii určitých pravidiel a mechanizmov komunikácie (spomínaných vyššie) absentuje systematický prístup a konkrétne kroky k posilneniu tretieho sektora zo strany štátu. Časť prítomných vyjadrila nespokojnosť s nerovným prístupom k MNO zo strany vlády, zaznievali podozrenia z uprednostňovania určitého okruhu organizácií. Účastníci poukázali aj na dôležitosť odovzdávania a preberania informácií a agendy pri zmenách vlád. V súčasnosti existujú kvalitné analýzy, Koncepcia rozvoja občianskej spoločnosti, Akčný plán, ale niektorí predstavitelia MNO majú dojem, ako keby súčasní predstavitelia štátu neboli o tom dostatočne informovaní.

Z HĽADISKA SPOLUPRÁCE

Aj napriek deklarovanej spolupráci medzi MNO a štátom, účastníčky a účastníci pracovnej skupiny konštatovali jej nenapĺňanie v praxi. V diskusii identifikovali jej nedostatky takto:

- nízky záujem štátu oboznámiť sa so stavom MNO
- nefunkčnosť spolupráce, ktorá sa ukazuje v konkrétnych situáciách na úrovni rezortov, regiónov a komunálnej sféry

- nepomer kapacity verejnej správy a neziskového sektora, obtiažna komunikácia, rôzny slovník
- absencia rešpektovaných pracovných skupín pri jednotlivých rezortoch, tvorených odborníkmi
- slabá implementácia výstupov dodaných zo strany MNO.

Zúčastnení poukazovali na pretrvávajúci formalizmus vo vzťahoch a komunikácii MNO so štátom, rovnako aj na nevyrovnanosť partnerstva MNO – štát. Kládli si otázky, či nejde skôr o konkurenciu než partnerstvo a taktiež aké kroky treba vykonať (na strane štátu i MNO), aby sa partnerský vzťah vytvoril a MNO boli relevantným partnerom pre štát. V rámci diskusie odzneli názory pomenúvajúce potrebu novej zákonnej úpravy postavenia MNO. Na druhej strane, ďalšia časť spektra diskutujúcich nepociťovala dôležitosť ďalšej legislatívnej úpravy, ale apelovala skôr na dôslednejšiu implementáciu existujúcich inštitútov a pravidiel.

IDEÁLNY STAV

Skupina sa pomerne dobre dokázala zhodnúť na pomenovaní ideálneho stavu vzťahu MNO a štátu.

- Cieľovým stavom je funkčné vyrovnané partnerstvo medzi MNO a štátom, ktoré je produktívne pre celú spoločnosť.
- Verejná správa vytvára podmienky pre rozvoj MNO.
- Tretí sektor je iniciatívny, prichádza s nápismi a predkladá ich cez splnomocnenca.
- Komunikácia medzi MNO a štátom je otvorená, proaktívna, deliberatívna, dôveryhodná a týka sa rôznych záujmov MNO. Vládna v nej rešpekt.
- Splnomocnenec predkladá vláde jedenkrát ročne správy o stave MNO.
- Existujú nastavené mechanizmy na kontrolu financií. Platformy majú vlastné kontrolné mechanizmy a definujú štandardy pre jednotlivé typy organizácií.
- Dobre nastavená vnútorná komunikácia medzi MNO vedie k posilneniu postavenia MNO ako partnerov so štátom.

TÉMY A ODPORÚČANIA

Ako výstupy svojej práce do rokovania pléna zvažovala pracovná skupina nasledovné:

- Časť účastníkov formulovala odporúčania pre riešenie postavenia neziskového sektora voči štátu v podobe zavedenia zákonnej normy pre tretí sektor spolu s vykonávacím predpisom, ktorý by bol spojený s typológiou MNO. Odporúčali zaviesť systém komunikácie s MNO v podobe úradníkov určených na komunikáciu s tretím sektorom na jednotlivých rezortoch. Ako potrebné videli zavedenie kontroly MNO (na základe typológie MNO) zo strany štátu. Súčasťou organizačnej štruktúry vyplývajúcej zo zákona by boli aj pracovné skupiny slúžiace ako poradné orgány, v ktorých by boli náležite rešpektovaní odborníci a odborníčky z MNO.
- Zvýšiť finančnú transparentnosť medzi MNO aj zo strany štátu voči MNO
- Vytvoriť komunikačný kanál medzi usporiadanou štátnou správou a diverzifikovaným neziskovým sektorom v podobe vytvorenia pravidelnej ročnej správy o stave MNO, ktorá by bola prezentovaná vláde a parlamentu. Splnomocnenec ROS by ju len interpretoval, nie zostaval.

- Rada vlády pre MNO by mal byť komunikujúci, živý orgán. V súčasnosti má „kostru“ (t.j. veľký potenciál), ale chýbajú „svaly“, ktoré by ju rozpohybovali.
- Potvrdiť, realizovať a vyhodnocovať existujúcu Koncepciu rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku a akčný plán (vrátane vyčlenenia náležitých kapacít). V tejto oblasti je potrebný stály tlak zo strany tretieho sektora.

Účastníčky a účastníci v polemike upozornili, že tretí sektor si musí riešiť svoju agendu dovnútra a nie všetky výstupy pracovnej skupiny by sa mali venovať odporúčaniam smerom k vláde. Časť vecí si musí byť sektor schopný ošetriť sám – aj bez zákonných noriem. V tejto oblasti sa zvlášť vyjadrovali k otázke kontroly a monitoringu MNO. Ako potrebné videli nastavenie mechanizmov kontroly a minimálnych štandardov na úrovni platforiem MNO.

V polemike ďalej upozorňovali na nejednotnosť sektora. Líšili sa v otázke, nakoľko a v akej podobe je jednotnosť nevyhnutná (na pozadí ocenenia rôznorodosti v sektore).

Niektorí uviedli, že v mnohých otázkach existuje zhoda, ale chýba kapacita na strane MNO, ktorá vytvára z MNO (a zvlášť ich platforiem) partnerov pre vládu („Sektor MNO má jasno, ale nemá kapacitu.“).

VÝSTUP PRACOVNEJ SKUPINY NAVRHOVANÝ NA DISKUSIU PLÉNA

Finálna formulácia bodov po prioritizácii na rokovaní pléna bola nasledujúca:

1. Posilniť kapacitu splnomocnenca. Splnomocnenec jedenkrát ročne predkladá vláde a Národnej rade správu o stave a činnosti neziskového sektora a aký je jeho prínos pre spoločnosť.
2. Rada vlády pre MNO je plne funkčný a dobre komunikujúci orgán.
3. Potvrdiť, realizovať a hodnotiť plnenie existujúcej Koncepcie pre rozvoj občianskej spoločnosti a jej Akčného plánu a vyčleniť dostatočné kapacity na úrovni štátu na jej napĺňanie.
4. Vytvoriť zákonnú normu pre tretí sektor vrátane vykonávacích predpisov, ktoré budú obsahovať pracovné skupiny, resp. vyčlenených pracovníkov pre spoluprácu s tretím sektorom na úrovni všetkých rezortov, VÚC a okresov. Zákon tiež stanoví typológiu mimovládnych organizácií a kontrolné mechanizmy pre ich kontrolu.

OTVORENÉ VLÁDNUTIE

Odborný garant: F. Vagač

V pracovnej skupine Otvorené vládnutie diskutovalo osem účastníkov a účastníčok. Diskusia prebiehala za pomoci facilitátorky a odborného garanta témy Filipa Vagača v poobedňajšej časti programu prvého dňa.

Skupina najprv pomenovala, čo už funguje. V druhej časti účastníci na základe toho navrhovali, ako by si veci predstavili v ideálnom prípade. Začiatok diskusie pomohol rozprúdiť odborný garant tým, že predstavil súčasný Akčný plán Iniciatívy pre otvorené vládnutie a úspešné aktivity prebiehajúce v rámci jeho plnenia.

Medzi úspechy a veci, ktoré momentálne na Slovensku fungujú, zaradili účastníci najmä

- existujúce právne normy súvisiace so zverejňovaním informácií ako napr. povinnosť zverejňovania zmlúv
- zverejňovanie datasetov,
- Portál právnych predpisov,
- samotná stránka NRSR,
- inštitút hromadnej pripomienky.

Pozitívne hodnotili i zriadenie inštitúcií Rady vlády pre ľudské práva a splnomocencov vlády (z ktorých však boli niektoré zrušené). Tieto skúsenosti naznačili podľa účastníkov pozitívne smerovanie v budúcnosti. Zaznelo, že komunikácia s verejným sektorom nefunguje len v menšom počte prípadov. Proces spravovania štátu je v podstate participatívny, čomu dopomáha i pomerne silný tlak médií, či príležitostné najímanie expertov z tretieho sektora vládou.

V tejto časti diskusie sa ale objavovali i výhrady voči existujúcim nedokonalostiam v rámci nástrojov otvoreného vládnutia, ako napr. nedostatočná funkčnosť Portálu právnych predpisov alebo spôsoby, ktorými sa dá obísť úplné zverejňovanie zmlúv (dodatky k zmluvám ostávajú často nezverejnené). Rovnako sa objavila i výhrada voči nástrojom, ktoré už mali fungovať, ale ešte stále neboli dokončené. Ide napríklad o povinnosť zverejnenia začatia každého konania v oblasti životného prostredia na internete.

V ďalšej časti sa účastníčky pracovnej skupiny vyjadrovali k tomu, ako by oblasť otvoreného vládnutia vyzerala v ideálnom prípade. Rozvinula sa živá diskusia plná nápadov, ktoré boli vo veľkej miere založené na zdokonalení už existujúcich mechanizmov. Zazneli nasledovné výroky:

- Vláda a štátny sektor je sám otvorený, informujúci a aktívne vťahuje verejnosť do rozhodovania a preukazuje, že si váži činnosť MNO
- MNO má pocit rešpektu
- MNO a štát sú na báze vzájomnej dôvery, proces vládnutia je o facilitácii záujmov a vedie sa odborná diskusia
- Medzi (odbornou) verejnosťou existuje konštantná diskusia
- Vedie sa skutočná verejná diskusia o strategickom konaní a strategických dokumentoch

- Vláda proaktívne mapuje situáciu a sama vyhľadáva expertov z MNO na strategické témy
- V krajine existuje nulová patriarchálnosť a paternalizmus
- Vláda má náležité kapacity, štátna správa je vzdelaná
- Existuje charta práv občana, aspoň na komunálnej úrovni
- Vytvárajú sa podmienky a priestor pre občiansku spoločnosť cez budovanie kapacít
- Zákon sa kontroluje a dodržiava
- Vláda koná vo verejnom záujme a právo je vymožiteľné

Účastníci a účastníčky si uvedomovali, že nie všetky z týchto návrhov sú sformulovateľné do podoby konkrétnej výzvy alebo požiadavky. Uvádzali však, že je potrebné pripomínať i bazálne zásady otvoreného vládnutia a dodržiavať ich.

V poslednej časti diskusie sformulovali návrhy bodov na zlepšenie otvoreného vládnutia na Slovensku:

- Zaviesť jednotnú formu a štruktúru zverejňovaných datasetov
- Zadefinovať pravidlá na prizývanie MNO k rozhodovaciemu procesu na lokálnej úrovni
- Vytvoriť formálne podmienky fungovania MNO
- Vytvoriť štandardizovaný mechanizmus diskusie o strategických dokumentoch so zapojením verejnosti do procesu
- Zaviesť povinnosť zverejňovať všetky dodatky k už zverejňovaným zmluvám
- Vytvoriť prehľadný mechanizmus sprístupňovania informácií
- Zefektívniť štruktúru spolupráce MNO so štátom
- Vzdelávať občanov, zaviesť komunitnú prácu do vzdelávacieho procesu
- Zlepšiť pripravenosť vlády a úradníkov v špecifických oblastiach, napr. zaviesť hĺbkové vzdelávanie v oblastiach, v ktorých pracujú
- Zaviesť účasť verejnosti ako podmienku rozhodovania
- Preniesť princípy otvoreného vládnutia na lokálnu a regionálnu úroveň
- Pozbierať dobré skúsenosti zo zahraničia a použiť ich pre manuál otvoreného vládnutia
- Zaviesť nulovú toleranciu korupcie a klientelizmu zo strany vlády, akceptovať ratifikovaný Aarhuský dohovor, teda zabezpečiť jeho dodržiavanie bez výnimky a zaviesť takýto právny štandard na Slovensku aj pre iné oblasti
- Posilniť procesy komunikácie v rámci tretieho sektora
- Kontrahovať expertov štátom, cena by nemala figurovať ako jediné/hlavné kritérium pri verejnom obstarávaní v takýchto prípadoch

- Zmeniť pravidlá inštitútu hromadnej pripomienky pre organizácie, ktoré ju pravidelne využívajú tak, aby zozbierané podpisy mali istú časovú platnosť využiteľnú na pripomienkovanie zákonov v danom období a/alebo určiť vybrané subjekty s pripomienkovacím právom (subjekty povinne zapájané do pripomienkovania)
- Vytvoriť zákon o lobingu tak, aby ňom boli zahrnuté i MNO
- Zjednodušiť a sprístupniť verejnosti Portál právnych predpisov, sfunkčniť ho tak, aby boli všetky informácie zverejnené v prehľadnejšej a prístupnejšej forme aplikácií
- Zlepšiť inštitút hromadnej pripomienky – zaviesť registráciu pripomienkujúcich subjektov na isté obdobie, nie jednotlivo pre každý zákon, ktorý chce subjekt pripomienkovať
- Získať viac pozornosti zo strany verejnoprávnych médií pre MNO a zabezpečiť, aby verejnoprávne médiá dostatočne informovali o MNO a plnili tak i vzdelávaciu funkciu, zabezpečiť vzdelávanie novinárov v tejto oblasti.

VÝSTUP PRACOVNEJ SKUPINY NAVRHOVANÝ NA DISKUSIU PLÉNA

V závere sa účastníci a účastníčky zhodli na dvoch bodoch, ktoré považujú v nasledujúcom období pre otvorené vládnutie za kľúčové a ktoré posunuli na rokovanie pléna:

1. Vytvoriť a prijať zákon o lobingu tak, aby v ňom boli zahrnuté aj MNO; vytvoriť a prijať zákon o účasti verejnosti na rozhodovaní na štátnej i lokálnej úrovni.
2. Zlepšiť zrozumiteľnosť a zjednodušiť prístup k informáciám, čo zahŕňa prehľadné podávanie legislatívy vo všetkých štádiách, zjednodušiť portál právnych predpisov, a zjednotiť formu datasetov. Je potrebné i zlepšenie inštitútu hromadnej pripomienky a zmena petičnej legislatívy tak, aby boli prístupnejšie verejnosti.

PODPORA DOBROVOĽNÍCTVA

Odborná garantka: A. Mračková

V pracovnej skupine Podpora dobrovoľníctva diskutovalo 9 účastníkov a účastníčok s podporou odbornej garantky Alžbety Mračkovej. Diskusiu začala odborná garantka polemikou, či je terajší zákon na podporu dobrovoľníctva v poriadku a či je terajšia koncepcia rozvoja dobrovoľníckych organizácií postačujúca.

Skupina najprv hovorila o tom, čo je v rámci dobrovoľníctva na Slovensku dobré a s čím sú účastníci spokojní. Prevládal názor, že dobrovoľníctvo ako také na Slovensku funguje. Dobrovoľníci sa chcú zapájať a majú čo robiť. Účastníci sa zhodli, že v poslednom čase sa dobrovoľníctvo stáva témou, ktorá rezonuje a má dobrý imidž. Tento trend potvrdzujú aj praktiky vlády a niektorých firiem, ktoré využívajú možnosť a posielajú svojich zamestnancov dobrovoľničiť v rámci pracovnej doby. Dobrovoľníctvo má rovnako veľké výhody z pohľadu samotného dobrovoľníka, pretože ponúka dobrý pocit a možnosť sebarealizácie a to nielen v prípadoch, keď je človek nezamestnaný.

Podľa účastníkov si organizácia cez dobrovoľníctvo môže pripraviť „hotového“ pracovníka, ktorý je zaškolený a dobre motivovaný. Dobrou praxou je, keď má dobrovoľník tútora a systematicky s ním pracuje. Nie všetky dobrovoľnícke organizácie majú na takúto starostlivosť kapacity a mnohé s dobrovoľníkmi ani nevedia dostatočne dobre pracovať. Potrebné sú školenia o systematickej práci s nimi. Mnohé organizácie sú podľa účastníkov uzavreté sami do seba a málo využívajú nástroje na networking a lepšiu komunikáciu medzi sebou. Napriek všetkému účastníci konštatovali, že v tejto oblasti existuje odborné zázemie, odovzdávajú sa skúsenosti a snažia sa o kvalitnú prácu.

V nasledujúcej diskusii účastníci a účastníčky hovorili o tom, ako by si situáciu predstavovali v ideálnom prípade. Zhodovali sa v tom, že napriek pozitívnym trendom je spoločenský status dobrovoľníkov podhodnotený a zaslúžili by si väčšiu mieru akceptácie a úcty. V ideálnom stave:

- Dobrovoľníci sú motivovaní a formálne uznaní, spoločnosť ponúka benefity pre dobrovoľníkov, ako napr. platenie sociálneho a zdravotného poistenia, či zľavnené cestovné
- Dobrovoľnícke organizácie majú vytvorenú infraštruktúru a zázemie, napr. od mesta občasné poskytnutie kancelárií alebo administratívnej pomoci, ako to momentálne funguje v bratislavskom Starom meste
- Neziskové organizácie pracujú s dobrovoľníkmi systematicky.
- Existuje inštitucionálna podpora dobrovoľníckych centier a organizácií, dobrovoľnícke centrá sú stabilné a zosieťované
- Hodnota a cena dobrovoľnej práce sa dá vyčíslieť a vieme špecifikovať ako dobrovoľná práca odľahčuje štátny i súkromný sektor
- Dobrovoľnícke organizácie nesúperia s príspevkovými organizáciami o zdroje
- Osveta a povedomie o dobrovoľníctve je v spoločnosti na vysokej úrovni.

Účastníci zostavili súbor návrhov vláde, ktoré by bolo potrebné v najbližšej dobe uskutočniť preto, aby lepšie fungovala podpora dobrovoľníctva.

- Podpora lokálnych dobrovoľníckych organizácií
- Podpora projektov obnovy kultúrneho dedičstva
- Podpora infraštruktúry dobrovoľníckych centier, systematická finančná podpora dobrovoľníctva
- Podpora projektov o propagácii dobrovoľníctva
- Podpora strešných dobrovoľníckych organizácií a vzdelávania
- Formálne uznanie dobrovoľníctva
- Vytvoriť priestor pre osobný rast dobrovoľníkov
- Zmena legislatívy tak, aby sa mohli v rámci organizácií dobrovoľníci školiť
- Zaviesť väčšiu motiváciu a oceniť dobrovoľnícku činnosť v spoločnosti
- Zaviesť dobrovoľníctvo do školských osnov
- Väčšie zviditeľnenie dobrovoľníctva verejnoprávnymi i lokálnymi médiami
- Zistiť ekonomickú hodnotu dobrovoľníctva

VÝSTUP PRACOVNEJ SKUPINY NAVRHOVANÝ NA DISKUSIU PLÉNA

V záverečnej časti diskusie sa účastníci a účastníčky zhodli na dvoch najdôležitejších bodoch:

1. Zlepšiť inštitucionálny štatút dobrovoľníctva, čo zahŕňa napr. zavedenie sociálnych benefitov pre dobrovoľníkov; Zaradiť dobrovoľníctvo do učebných osnov.
2. Zaviesť samostatný systém finančnej podpory dobrovoľníckych organizácií.

VOĽNÁ TÉMA

Účastníčky a účastníci konferencie, ktorí nemali záujem zúčastniť sa prednostne na niektorej z vopred definovaných pracovných skupín, mali možnosť navrhnúť vlastné témy a diskutovať o nich v rámci pracovnej skupiny nazvanej „Voľná téma“. Túto možnosť využilo síce iba zopár účastníkov, diskusia však bola obsažná ako v ostatných pracovných skupinách.

Diskutujúci v dopoludňajšej skupine sa zamerali najmä na otázku morálnej obnovy spoločnosti a úlohy štátu v sfére podpory tradičných hodnôt a morálky v spoločnosti. Témou diskusie sa vzhľadom na zloženie skupiny, v ktorej prevládali zástupcovia jednej mimovládnej organizácie – Občianskeho parlamentu, stal najmä program a ciele tohto občianskeho združenia, ktoré svoju pozornosť zameriava práve na úlohu tradičných hodnôt pri rozvoji občianskej spoločnosti, udržateľnosti sociálneho systému či zvyšovania zamestnanosti. Diskutujúci rozoberali najmä to, do akej miery by mal štát zasahovať a zabezpečovať podporu a šírenie tradičných hodnôt, akými sú rodina, etika a morálka. Na jednej strane je totiž potrebné vytvárať systémy zákonov a pravidiel v snahe predísť zlyhaniu jednotlivcov či celej spoločnosti, napríklad pokiaľ ide o boj proti kriminalite, na strane druhej však takéto zákony môžu mať aj opačný efekt a tým je „umŕtvovanie“ systému a občianskej spoločnosti. Človek by podľa nich totiž mal byť morálne citlivý, teda schopný sám odlíšiť morálne a etické konanie od nemorálneho, a to bez potreby silnej regulácie zo strany štátu prostredníctvom nariadení a právnych predpisov. Možným riešením by preto podľa účastníkov bolo zúženie spolupráce medzi MNO a štátom prostredníctvom vytvorenia orgánu v rámci štátnej správy, ktorý by sa zameriaval výhradne na podporu mimovládnych organizácií a ich projektov. Podľa ich predstavy by sa teda štát mal začať správať k tretiemu sektoru ako k rovnocennému partnerovi, čo u nás zatiaľ chýba a čo by malo v konečnom dôsledku aj pozitívne dopady na udržateľnosť sociálneho systému, zmierňovanie sociálneho napätia či znižovanie nezamestnanosti.

V čom je však podľa diskutujúcich úloha štátu podstatnejšia, je podpora pozitívnych vzorov vychádzajúc z tradícií a histórie krajiny. Zároveň by mal dbať na to, aby boli v spoločnosti zastúpené a vypočuté všetky názory a hodnoty. Opak by totiž mohol viesť k ďalším konfliktom a nejasnostiam rozdeľujúcim občiansku spoločnosť.

Výsledkom diskusie v skupine bola zhoda v dvoch najdôležitejších bodoch:

- Potreba, aby štát pristupoval k organizáciám tretieho sektora ako k rovnocennému partnerovi pri zvyšovaní zamestnanosti, rozvoji krajiny a zabezpečovaní stability sociálneho systému;
- Potreba začleniť hodnotový a odborný potenciál MNO do rozvoja občianskej spoločnosti, pričom štát by mal vystupovať ako partner pri napĺňaní cieľov rozvoja spoločnosti.

Popoludňajšia skupina sa v rámci voľnej témy zamerala na o niečo špecifickejšiu tému, ktorou bola otázka prevencie, kontroly a následného riešenia eticky sporného konania mimovládnych organizácií. Hlavnou otázkou bolo, či je možné, aby si mimovládne organizácie samé kontrolovali svoje správanie, alebo musí ich kontrola prebiehať zo strany štátu. Ide tu najmä o také témy, akými je korektné vystupovanie, znevažovanie iných organizácií či podvody pri finančných zbierkach. V prípade absencie kolektívnej vôle na takúto formu sebaregulácie existuje totiž pochybnosť, či by kontrola bez účasti štátu mohla vôbec byť efektívna.

Diskusia sa zameriavala najmä na dve možné opatrenia. Jedným z nich je vytvorenie akejsi dozornej rady tretieho sektora, resp. organizácie zahrňujúcej všetky mimovládne organizácie, ktorá by kontrolovala správanie sa mimovládnych neziskových organizácií a zároveň kontrolovala dodržiavanie etického kódexu. Otáznou by však v tomto prípade bola vymáhateľnosť dodržiavania nastavených pravidiel. To nevyhnutie vedie k dileme, aké následky by malo nedodržiavanie stanovených pravidiel konkrétnou organizáciou a čo by to znamenalo pre jej ďalšiu činnosť či celkový obraz MNO v očiach verejnosti. Doplnkovým opatrením by preto mohlo byť vytvorenie nielen etického kódexu, ku ktorého dodržiavaniu by sa MNO zaviazali, ale aj systémov verejného odpočtu (teda zverejňovania informácií týkajúcich sa nakladania so zdrojmi ale aj informácií o činnosti). V tom prípade by sa bolo potrebné spoliehať na mieru informovanosti občanov, ak by sa ukázalo, že nejaká organizácia porušuje pravidlá či etický kódex – tým by sa dostala na akúsi čiernu listinu. Diskutujúci sa venovali aj otázke, či je možné takýto systém regulácie udržať bez účasti štátu, avšak nedospeli k finálnej odpovedi. V tomto kontexte zaznel aj dôraz na úlohu samospráv v procese kontroly.

Záverom diskusie bolo, že táto téma so sebou nesie príliš veľa nejasných a nevyriešených otázok, ktoré si vyžadujú najmä zásadnú vnútrosektorovú diskusiu medzi samotnými mimovládnymi organizáciami predtým, ako sa s konkrétnymi požiadavkami a návrhmi riešení bude potrebné obrátiť na štát. Jedným z krokov k riešeniu by mohla byť aj samostatná konferencia zameraná výlučne na etické kódexy v mimovládnom sektore.

VÝSTUP PRACOVNEJ SKUPINY NAVRHOVANÝ NA DISKUSIU PLÉNA

1. Prístupovať k organizáciám tretieho sektora ako k rovnocennému partnerovi pri zvyšovaní zamestnanosti, rozvoja krajiny a zaisťovaní stability sociálneho systému.
2. Začleniť odborný a hodnotový potenciál MNO do rozvoja občianskej spoločnosti, pričom štát by mal figurovať ako partner pri napĺňaní cieľov rozvoja spoločnosti.

DISKUSIA V PLÉNE O VÝSTUPOCH PRACOVNÝCH SKUPÍN

Hlavným cieľom druhého dňa konferencie bolo odsúhlasenie výstupov konferencie, ktoré dostali pracovný názov „Desatoro“. Tento proces prebiehal prostredníctvom spoločnej diskusie v dvoch plénach. Odborní garanti a garantky, alebo vybraní prezentujúci tematických skupín v úvode predstavili výstupy z predošlého dňa,

o ktorých účastníci následne diskutovali, upresňovali formulácie a priebežne odsúhlasovali jednotlivé body. Svoj názor signalizovali pomocou tzv. semaforu – ukázali príslušnú časť farebného papiera, pričom zelená znamenala súhlas, červená nesúhlas a oranžová principiálny súhlas, avšak potrebu ďalšej diskusie. Konečnú podobu desatora účastníci odhlasovali v závere prostredníctvom multihlasovania.

V prvom bloku predstavil Boris Strečanský tému Financovanie neziskových organizácií, Peter Handiak tému Legislatíva, Martin Giertl Otvorené vládnutie a Lucia Faltinová Komunikáciu MNO so štátom. Diskusia sa vyvinula pri troch z navrhovaných bodov, ktoré sa ukázali v niečom problematické:

1. Bod zo skupiny Potrebné legislatívne úpravy, navrhujúci: *Posilniť legislatívnu právomoc rady vlády a splnomocnenca z pohľadu presadzovania legislatívnych zmien dotýkajúcich sa záujmov tretieho sektora, dôsledkom čoho bude*
3. *Účasť v legislatívnych procesoch od ich začiatku (za účelom tvorby/podieľania sa na tvorbe filozofie zákona)*
4. *Zmena existujúcich zákonov dôležitých pre tretí sektor (bližšie špecifikovaných v podrobnom zápise z pracovnej skupiny)*

Vyskytli sa názory, že Rada vlády existuje a funguje a preto nie je potrebné ju ďalej formalizovať, resp. že tento bod nie je natoľko dôležitý, aby sa dostal do desatora vzhľadom na obmedzený počet bodov, ktoré má zmysel komunikovať. Opačné názory poukazovali na reálnu nedostatočnú funkčnosť a právomoci rady. Po konštatovaní P. Handiaka, že na Rade je založená infraštruktúra komunikácie MNO so štátom a preto by mala mať legislatívnu právomoc (ktorú v súčasnosti nemá), účastníci predbežne odsúhlasili tento bod do desatora.

2. Bod z témy Financovanie MNO navrhujúci: *Vyňať organizácie nezriadené za účelom podnikania z povinnosti platiť odvody do sociálnej poisťovne z dohôd.* Odporcovia tohto bodu zdôrazňovali potrebu univerzálne platného modelu. Výnimky v prípade MNO by boli diskriminačné pre zamestnancov aj zamestnávateľov a mali by negatívny dopad na spoločnosť, prípadne na zakladanie MNO iba kvôli získaniu výnimky. Väčší priestor je napr. v daňovej asigancií. Účastníčky súhlasili s návrhom M. Zajaca bod preformulovať tak, aby ošetroval tie dohody, kde ide o symbolické sumy, ale pri rovnakých podmienkach ako u podnikateľských subjektov. Filip Vagač podotkol, že tento bod je dopredu odsúdený k neúspechu, keďže debata o tejto téme už na úrovni vlády prebehla a z hľadiska takéhoto návrhu bola neúspešná. Nakoniec nevznikla zhoda na jeho zaradení do konečnej verzie desatora.

3. Bod z témy Komunikácia MNO so štátom: *Vytvoriť zákonnú normu pre tretí sektor vrátane vykonávacích predpisov, ktoré budú obsahovať pracovné skupiny resp. vyčlenených pracovníkov pre spoluprácu s tretím sektorom na úrovni všetkých rezortov, VÚC a okresov. Zákon tiež stanoví typológiu mimovládnych organizácií a kontrolné mechanizmy pre ich kontrolu.* Tento bod vyvolal najviac nesúhlasných reakcií. Oponenti v hlavných argumentoch tvrdili, že právne regulácie neprispievajú k skultúrňovaniu komunikácie, konsenzuálny princíp a samoregulácia sú omnoho efektívnejšie. Navrhovaná typologizácia by viedla k vertikálnej štruktúre v rámci sektora, aj legitimizácia je otázna. Aktívni občania by mali mať čo najjednoduchší spôsob, ako začať pracovať, otázka kontroly je vec nastavenia mechanizmov a nemala by ju riešiť vláda. Skupina tento bod pomerne jednoznačne odmietla.

V druhom bloku odprezentoval Miroslav Mojžiš výstup zo skupiny Programovanie štrukturálnych fondov, Helena Woleková výstup skupiny Verejné služby a verejnoprospešnosť, Lýdia Ondrejková prezentovala Podporu dobrovoľníctva a Voľnú tému pod názvom Etická obnova spoločnosti prezentoval Rado Herda. Diskusiu vyvolali najmä nasledujúce navrhované body:

4. Oba body témy Programovanie štrukturálnych fondov. Diskusia sa zaoberala vyjasňovaním zmyslu navrhovaných bodov ako aj súčasného stavu v tejto oblasti (otázka kompetencií jednotlivých subjektov). Padlo viacero návrhov na preformulovanie, resp. zlúčenie bodov do jedného. Istý konsenzus bol dosiahnutý pri formulácii: *Delegovať právomoc odbornej pracovnej skupiny pre fondy Európskej únie Rady vlády pre mimovládne organizácie, ktorá bude odborným garantom procesu programovania štrukturálnych fondov vo vzťahu k mimovládnym organizáciám.* Diskusia sa ďalej rozvetvovala viacerými smermi, kvôli časovej tiesni však bola pozastavená.
5. Bod témy Podpora dobrovoľníctva navrhujúci: *Zaviest' samostatný systém finančnej podpory dobrovoľníckych organizácií.* Po vyjasňujúcich komentároch vznikol návrh preformulovať bod tak, aby bolo zrejmé, že ide o organizácie podporujúce rozvoj dobrovoľníctva, teda strešné organizácie a dobrovoľnícke centrá. Ďalším návrhom bolo zlúčiť viacero bodov prierezovo: keďže strešné dobrovoľnícke organizácie sú súčasťou infraštruktúry MNO, do ktorej patria aj iné reprezentatívne organizácie (environmentálne, sociálne atď.), nie je potrebné vytvárať samostatný bod pre dobrovoľnícke organizácie. Potrebné je posunúť diskusiu na vyššiu mieru všeobecnosti a explicitne naformulovať podporu infraštruktúry neziskového sektora, či už z eurofondov alebo iných zdrojov. Štát by tak mal v reprezentatívnych organizáciách partnerov na diskusiu, ktorých legitimita by stála na podpore ich členov. Iný hlas advokoval za zachovanie samostatného bodu pre tému dobrovoľníctva vzhľadom na jej dôležitosť a navrhol zlúčiť oba body tejto témy do jedného, v znení: *Zvýšiť spoločenský štatút dobrovoľníctva, prostredníctvom zavedenia sociálnych benefitov pre dobrovoľníkov, zaradenia dobrovoľníctva do učebných osnov a podpory dobrovoľníckych strešných organizácií/centier.* Návrh bol akceptovaný a v tomto znení prešiel do záverečného multihlasovania.
6. Voľná téma – Etická obnova spoločnosti: diskutujúci uvádzali, že navrhované body by nemali byť samostatnými bodmi, patria skôr do preambuly. Ďalšia diskusia sa rozvinula okolo zachovania požiadavky účasti MNO na zvyšovaní zamestnanosti ako samostatného bodu. M. Bútora navrhol formuláciu preambuly, ktorú účastníci predbežne odsúhlasili (okrem dvoch nesúhlasných hlasov) v tomto znení: *Pristupovať k organizáciám tretieho sektora ako k rovnocennému partnerovi pri zvyšovaní kvality života a demokracie, pri riešení akútnych i dlhodobých problémov vrátane*

sociálneho rozvoja krajiny, využitia kapacity dobrovoľníctva, riešenia otázok zamestnanosti a iných. Druhý navrhovaný bod bol vyňatý s odôvodnením, že nemožno do celku začleniť niečo, čo už je jeho integrálnou súčasťou.

Po skončení diskusie o problematických bodoch, ich preformulovaní či vyňatí na základe všeobecného konsenzu, sa rozvinula debata, či je potrebné redukovať výsledné body na desať (t.j. desať bodov). Pristúpilo sa k tzv. multihlasovaniu, ktorého účelom je mäkkou formou naznačiť prevládajúce priority skupiny. Každý účastník následne dostal 5 farebných nalepovacích bodiek, ktoré prideliť návrhom podľa ich vnímanej dôležitosti, pričom jednému návrhu mohol prideliť iba jednu bodku. Takto účastníci a účastníčky určili poradie jednotlivých návrhov podľa ich vnímanej priority. Tri body získali menej než dvadsať hlasov (najmenej bod vytvorenia funkčného registra MNO – len 9 hlasov, ďalej bod Posilniť kapacitu splnomocnenca a bod Poveriť splnomocnenca iniciovaním procesu vytvorenia jednotných pravidiel efektívneho a transparentného využívania štátnych finančných prostriedkov). Všetky ostatné body získali medzi 25 až 39 hlasmi. Filip Vagač upozornil, že úloha vytvoriť transparentné a efektívne pravidlá pre využívanie štátnych finančných prostriedkov je už zakotvená vo vládou schválenej koncepcii rozvoja občianskej spoločnosti a teda nie je potrebné ju opäť zdôrazňovať.

V závere skupina odsúhlasila znenie preambuly, názov výstupného dokumentu a poverila redakčnú radu zloženú z odborných garantov zredukovať dvanásť schválených bodov na desať vhodným zlúčením a úpravou formulácii bez zmeny obsahu.

Konferenciu uzatvoril Splnomocnenec vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti Filip Vagač poďakovaním organizátorom, facilitačnému tímu a najmä všetkým účastníkom za skvelú prácu, ktorú urobili.

VÝZVA TRETIEHO SEKTORA VLÁDE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

PREAMBULA

Uvedomujeme si potrebu mobilizácie zdrojov pre riešenie aktuálnych výziev, pred ktorými stojí naša spoločnosť i celá Európa.

Sme rovnocenným partnerom pri zvyšovaní kvality života a demokracie, pri riešení akútnych i dlhodobých problémov, vrátane sociálneho rozvoja krajiny, využitia kapacity dobrovoľníctva, riešenia otázok zamestnanosti a ďalších.

Citlivo vnímame aktuálne a naliehavé zistenie, že podľa skúseností a poznatkov sektora a jeho lídrov novela zákona o sociálnom poistení a nepriaznivé zmeny asignačného mechanizmu môžu mať fatálny negatívny dopad na činnosť tretieho sektora ako aj na desiatitisíce osôb, ktorým činnosť organizácií tretieho sektora prináša úžitok, vrátane najohrozenejších skupín obyvateľstva.

V kontexte vyššie uvedeného vyzývame vládu Slovenskej republiky k dialógu o nasledovných návrhoch:

KOMUNIKÁCIA MIMOVLÁDNYCH NEZISKOVÝCH ORGANIZÁCIÍ (MNO) SO ŠTÁTOM

1. Potvrdiť, realizovať a hodnotiť napĺňanie existujúcej Koncepcie pre rozvoj občianskej spoločnosti a jej Akčného plánu a vyčleniť dostatočné kapacity na úrovni štátu vrátane Úradu Splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti na jej napĺňanie. Vytvoriť priestor pre predloženie vláde a Národnej rade správu o stave a činnosti neziskového sektora.

POTREBNÉ LEGISLATÍVNE ÚPRAVY

2. Posilniť legislatívnu právomoc Rady vlády pre MNO a Úradu splnomocnenca z pohľadu presadzovania legislatívnych zmien dotýkajúcich sa záujmov tretieho sektora, dôsledkom čoho bude:
 - a) Účasť MNO v legislatívnych procesoch od ich začiatku (za účelom tvorby/podieľania sa na tvorbe filozofie zákona),
 - b) Zmena existujúcich zákonov dôležitých pre tretí sektor

OTVORENÉ VLÁDNUTIE

3. Vytvoriť a prijať zákon o lobingu, tak aby v ňom boli zahrnuté aj MNO; vytvoriť a prijať zákon o účasti verejnosti na legislatívnom procese na štátnej i lokálnej úrovni.
4. Zlepšiť zrozumiteľnosť a zjednodušiť prístup k informáciám, čo zahŕňa prehľadné podávanie legislatívy vo všetkých štádiách, zjednodušenie portálu právnych predpisov, zjednotenie formy datasetov a vytvorenie funkčného registra občianskych združení poskytujúceho aktuálne a relevantné informácie a automaticky identifikujúceho oprávnenosť prijímania asignačnej dane.
5. Zlepšiť inštitút hromadnej pripomienky a zmeniť petičnú legislatívu, tak aby boli prístupnejšie verejnosti.

FINANCOVANIE MNO

6. Zachovať súčasný stav asignácií, ideálne hľadať možnosti ako sa navrátiť k 2%. MNO ponúkajú otvoriť diskusiu o transparentnosti a efektívite využívania týchto zdrojov, zároveň hľadať cestu, ako by štát

mohol transparentnosť a efektívnosť vynucovať. Vyčleniť prostriedky na podporu infraštruktúry tretieho sektora (reprezentatívnych, strešných a podporných organizácií a sietí).

7. Vypracovať ekonomickú analýzu a vyčíslieť spoločenský prínos činnosti MNO so zohľadnením dopadu ich na kvalitu života, kultúru, vzdelanie a kvalitu spravovania spoločnosti.

PROGRAMOVANIE ŠTRUKTURÁLNYCH FONDŮV

8. Delegovať právomoc odbornej garancie nad procesom programovania štrukturálnych fondov vo vzťahu k mimovládny organizáciám odbornej pracovnej skupine pre fondy Európskej únie vytvorenej pri Rade vlády pre mimovládne organizácie.

VEREJNÉ SLUŽBY

9. Začať proces multirezortnej odbornej diskusie so zapojením poskytovateľov a reprezentantov prijímateľov služieb, ktorý povedie k prijatiu zákona o všeobecne prospešných službách nehnospodárskeho charakteru (poskytovaných na neziskovom princípe).

Okrem samotného zákona treba:

- a) (smerom k poskytovateľom služieb) zabezpečiť, aby existovali účinné mechanizmy nezávislej kontroly kvality a dostupnosti všeobecne prospešných služieb u všetkých poskytovateľov. Kým vznikne zákon definujúci všeobecne prospešné služby nehnospodárskeho charakteru zabezpečiť takúto kontrolu pre v súčasnosti platné normy.
- b) (smerom k prijímateľom služieb) zabezpečiť, aby existoval funkčný systém informovania o všetkých poskytovateľoch všeobecne prospešných služieb

PODPORA DOBROVOLNÍCTVA

10. Zasadit' sa za podzvihnutieho spoločenského statusu dobrovolníctva vrátane zavedenia sociálnych benefitov pre dobrovolníkov, zaradenia dobrovolníctva do učebných osnov a podpory dobrovolníckych strešných organizácií.

Účastníčky a konferencie sektor: o možnostiach rozvoja“.

Bratislava, 26. 2012

účastníci „Neziskový Diskutujeme ďalšieho

septembra